

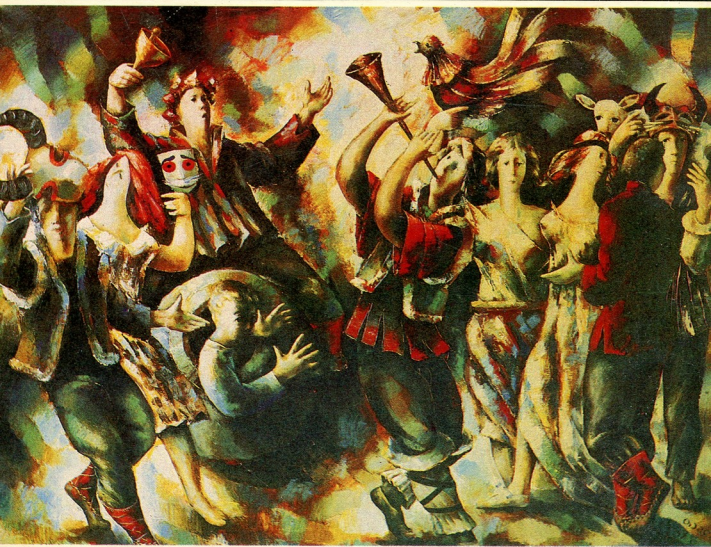
საქართველო ხელოვნება

ISSN 0132-4307
საქართველო

11

1987

საქართველოს სსრ კულტურის სამინისტროს
უძველესი ხელოვნების მუზეუმი

საქართველო ხელოვნება

ებლა ვამთავრებ ახალ ვარიანტს, რომელიც შინაარსითაც ახალია. მთავარი გმირი ისევ ჭაბუა. ყველაფერს აკეთებს კარგად, ხალხს უყვარს, მაგრამ მისი შეჭედულებები მოძველდა და აღარ არის მისაღები. ეს შესანიშნავი ადამიანი უშვებს შეცდომას და პარტიიდან ირიცხება. ბოლოს თავის დანაშაულს მიხვდება და სოფლიდან გადაკარგვა უნდა. მაგრამ ვული არ უშვებს და სათანადო მონოლოგით, კოჭლობით კვლავ სოფელს უბრუნდება...

როცა ამოვალ, თუ არ მოკვები, გნახავთ.

თქვენი მარად მოსიყვარულე ვ. დარასელი

ამხ. მურღულიას!⁷

დღეს მივდივარ და ამიტომაც ვერ გნახავთ. აქამდე კი არ შეგაწუხებთ, რადგან ვიცი არაფერი გამოვიდოდა. მითხრეს, რუსთაველის თეატრი თავისი საყვარელი დრამატურგების (შანშიაშვილი, კლდიაშვილი) გარდა, შექსპირიც, რომ იყოს, არაყის გაიკარებნენ.

ამის შემდეგ თქვენ რატომ უნდა შეგაწუხებოთ და ჩაგავდოთ უხერხულობაში?

როცა ეს ამბავი მიწყნარდება, მოვალ და ღიად შეგხვდებით თქვენ, როგორც პატიოსან ამხანაგს.

პიესის შესახებ გაცნობებთ, რომ ჩემი პიესა მოსკოვის პრესამ კარგად მიიღო. ის წავა კიევის თეატრში და სხვაგან. აქ კი საქართველოში უნდა გაკეთდეს კინოდ. შემირიგეს მათ, მითხრეს, ლიბრეტო გამოუფაზავნო დასამტკიცებლად.

ვ. დარასელი

⁷ პოლიკარპე (პოკო) მურღულია (1900-1973), საქართველოს სსრ ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე. იქამდე მუშაობდა რუსთაველის თეატრის დირექტორის მოადგილედ.

დაურ ზანთარია

ბაქსეული ირემი

ღრამა ორ მოქმედებად

მოქმედი პირნი:

მასწავლებელი — 40 წლის.

ასთან
ხასიათ
ალიას
გულისა

მსახიობები 20-მდე წლის.

ტატიშ ანჩბა — თავადი, ხანდაზმული.

სასთანჭაჭ — მისი ვაჟი, 35-მდე წლის.

ეკატერინე — ხასთანჭაჭის ცოლი, 20-21 წლის.

ომახ — მისი ძმა, 39 წლის.

ტავდაროვი — გენერალი, ქალაქის თავი.

ალექსანდრა — მისი ქალიშვილი, 30 წლის.

გუფხანაშ — მოხუცი ქალი.

ფანა — მოხუცი კაცი.

მსახიობელი, ბიჭი, მყურებელი.

მოქმედაცა პირველი

სცენა I

ზღვის სანაპირო. მდინარე ბასლიას ხეობა. ხის ძირას დარქობილია ორი სარი და მათზე ჰკიდია ხელით ნაქსოვი ხალიჩა, რომელიც ამ შემთხვევაში ფარდის მაგივრობას სწევს. ფარდა ამჟამად ახდლილია. მოჩანს ქვებზე დაფენილი მეორე ხალიჩა. სცენაზე — ასთანის პატიმრის ხალათში, ხელბეგაკრული, ვაჟივით მიბმულია ხეზე. დანარჩენი მსახიობები და მასწავლებელი — გაჩ ურუს-იფა მიუუქულნი არიან კუთხეში, რომელიც კულისების ფუნქციას ასრულებს. გაისმის გაუზღდავი ალოდისმენტი.

მასწავლებელი. (ასთანს კარნახობს) რომ დამემხვრია ეს ბორკილები...

ასთან. რომ დამემხვრია ეს ბორკილები და ჩამომეღო ეს კარები. ო, მაშინ როგორ გადავიქროლები იქეთენ, სადაც თავისუფლების ჰქრიან ქარები. (აპლოდისმენტი).

მას წავკლებელი. ხედავ, მოქმედების ბოლოს უკვე მაყურებელიც ჩაერთო, ეს კი უკვე წარმატებაა, ასთან, დიდი წარმატება. ალიას, ანა შენი გამოსვლა.

ალიას. (ქალის ტანისამოსში გამორბის სცენაზე და ამტკიცებს კარს, რომელიც თითქოს სცენაზეა წარმოდგენილი). კი, ჩემი მეუღლეც, მე აქა ვარ, აქ!

ასთან. ძვირფასო, შენ აქ როგორ მოდი! დიას, შენ შემოგწირავენ ყაითმასს, აქ დაიღუპება შენი ყაითმასი და მხოლოდ ერთხელ გაიღება ეს კარიბი, რომ სიკვდილის გველი შემოუშვას ჩემთან.

გუფხანაშ. (ხმა მოისმის მაყურებლებიდან) უბედურება! უბედურება! ამას რას აედავს ჩემი თვალები?!.

ომახ. (ისიც მაყურებელიდან) დაწუნარი, შე ქალო, რა მოგივიდა?!

მაყურებელი. ჩუმად, ჩუმად!
ჟანა. რა ხდება მანდ?

მასხარობელი. ის გუფხანაშ-მარჩიელია.

ჟანა. მაგას ნეტავ რა უნდა?

მასხარობელი. ვაჟაკი ქალის სამოსელში, ანა გადარია ალბათ.

მასწავლებელი. ეს კი ჩვენი ჟანა, აფხაზი ჰომეროსი.

გუდისა. (გამოდის ეანდარმის ფორმაში და დაეტყება ალიასს) გასწი აქედან! შენ მაგასთან არ მიგიშვებენ. იგი სამშობლოს მოღალატეა და მიღალატე, შენც კარგად იცი, რომ უნდა მოკვდე! (მიჰყავთ ალიასი, თან ბასიასს ეუბნება) რისთვისაც გადაგიადებს — აღასრულე!

ბასიათ. აჰ, მოკვდი, ყაითმას, შენი დაკარგვა მირჩევნია ოქროს დაკარგვას! (ისვრის)

ასთან. მე ვკვდები, ვკვდები! ყველგან გამყიდველობა, ყველგან სიმუხთლე! მშვიდობით ჩემო...

გუფხანაშ. სისხლი! ის სისხლისაგან იცლება, სისხლი ვაი, მე!

მაყურებელი. წუნარად მანდ!

მასხარობელი. ეს სისხლი კი არა, ბებიავ, ანწლის წვენია. მე თვითონ ვნახე, როგორ ინახავდა იგი მოწვრის ბუშტს უბეში.

ჟანა. კიდევ რა ხდება მანდ?!

მასხარობელი. ანწლის წვენი სისხლად მოეჩვენა.

ასთან. (ეცემა) წინ, წინ, გასწით, უკვე ახლოსა თავისუფლება. აი, რა კარგად ვხედავ მის სილაქვარდეს!..

(ეშვება ფარდა. გამოჩნდება ვაჩი. მას თან მოჰყვებიან მსახიობები და მღერაინ მხედრულ სიმღერას. მაყურებელთა ერთი ჯგუფიც მღერის. ჟანა უკრავს აფხიარცაზე).

მასწავლებელი. პატივცემულო საზოგადოებავ, ამით მთავრდება ჩვენი წარმოდგენა...

მასხარობელი. პატივცემულო ვაჩ!..

მასწავლებელი. გამაღლოთ, ხალხნო, თქვენი ლოცვა-კურთხევით დაიბადა აფხაზური თეატრი.

მასხარობელი. პატივცემულო ურუს-იფა, თავადი ტატიშ ანჩბა დღეს აქორწინებს თავის ვაჟიშვილს

და ქორწილზე გიპატივებთ თქვენ და თქვენს დასს, ყველას უკლებლივ.

მასწავლებელი. (ჩამოდის მარცხენა კარით)

მასწავლებელი. (ჩამოდის მარცხენა კარით)

ასთან. (იცვლის ტანსაცმელს) დედა, შენ მგონი, რაღაცის შეეიხზვა გინდოდა?

გუფხანაშ. სირცხვილია, შვილო, რატომ მოიგონე, რომ დედაქორწინა. ასეთი რამ არ შეიძლება, შვილო, დემრთი გიწყენს.

ასთან. ეს ხომ თამაშია, დედა, თეატრი.

გუფხანაშ. მეშინია, შვილო, ეს თამაში სინამდვილედ არ გადაგექცეს, დემრთს ნუ სცოდავ, იცოდე, მე გულომისინა ვარ და... და სიტყვებს ტყუალა არ ვაბნევი.

მასწავლებელი. ეს სიტყვები მხოლოდ მოხუცთა საბუთურო ცრურწმენა როდია. ახალბურთი სიბრძნეა, რომელიც გულის ფიცარზე უნდა დაიწეროს.

ომახ. შე ალქაო, აქვ მოაღწიე? შორს ჩვენგან, დაგვეხსენ შენი ქარაგმებით!..

გუფხანაშ. მე რასაც ვგრძნობ, იმასაც ვადავებ. ისიც ახდება, რაც მე შენს დას ვუწინასწარმეტყველე. მისი ქმარი თავისივე გამოსაუღლებას მოჰყვალავს, დიას, მოჰყვალავს კარგად დაიხსომეთ!

ომახ. გაეთრე აქედან-მეთქი, შენი მოჩვენებებით.

ასთან. ნუ უყვირთ მოხუცს, თავადო!

ომახ. ის მაკლია, ანა, შენ დამიწყო ქუთის სწავლება.

ასთან. მე ქუთას არ გასწავლით, უბრალოდ, შეგახსენეთ, რომ ის მოხუცია.

მაყურებელი. ეს ახალგაზრდა შენზე უფრო ქვირილი გამოდგა, ომახ.

ომახ. შენ ძალიან ბევრს ბედავ, ახალგაზრდავ.

გუფხანაშ. გეშინოდეს, შვილო, ამისი, ის გატინის თოფს და გესვრია.

ომახ. აი, გესმით, რაბებს ბოდავს? თქვენ კი მას უსმენთ.

ბასიათ. ვინ ისვრის, ვინ, დედა?

გუფხანაშ. ის, ვინც გახევევა ფარდაში.

მასწავლებელი. ეს არის ხალხური სიბრძნე.

ომახ. მოწყენთ თავიდან შენი სიბრძნეთი.

ასთან. დაესხენ, თავადო.

ომახ. ამომართვა უკვე მთავარი სული, მამის საფლავს ვფიცავ, მეთის ატანა არ შემიძლია. (ეცემა მსახიობს).

მაყურებელი. ხელი არ ახლო, ომახ, მსახიობს.

ომახ. მინც ისევ შევხვდებით ერთმანეთს, სადმე.

გუფხანაშ. გეშინოდეს, შვილო, მისი.

ომახ. გაუპირე, გეუბნები, აქედან!

გუფხანაშ. წახვლით ახლავ წავალ, მაგრამ მე ჭირ არასოდეს შევმცდარვარ.

ჟანა. რა მოხდა აქ?

მასხარობელი. გუფხანაშ-მარჩიელია. წაიდეთ ქორწილში. ბატონი ტატიში რა ხანია უკვე გველოდება.

მასწავლებელი. აუღავთ, როგორ ჩანს კული ვარსკვლავის? ეს კომედა, გალაქტიკის.

ბასიათ. აი, ქორწილი, აი, სიმდიდრე, პირდაპირ დულს და გადმოდულს.

ასთან. შენ გესმოდა, ბასიათ, რა იწინასწარმეტყველა გუფხანაშმა, კუდიანმა?

ბასიათ. კი გავიგონე, მაგრამ შენ ხომ განათლებული ბიჭი ხარ და გჯერა იმ ბებრუხანასი?

ასთან. შენ მართალი ხარ, მაგრამ მინც რაღაც ცუდი წინათგარძნობა დამეძვა.

ბასიათ. ასთან, მე თვალა ჩავუყარი იმ გოგონას. ასთან. რაღაც ეკრა ვარ ხსანათზე.

ბასიათ. ჩვენ ყველა გვიცნობს, ყველა ჩვენ მოგჩერებია, წავალ, იმ გოგონას ნოვითებ, რომელსაც თვალა ჩავუყარი.

ასთან. ეხ, ბასიათ, ბასიათ, ბედნიერი კაცი ხარ!

სასტუმროში

სასთანაჰაჰ. აფხაზური წესით არ შეიძლება ჩემი აქ ყოფნა, გამიციხავენ.

ომახ. შეხე კიდევ ერთი ჭიქა, არაფერია. ამ შენი გულკეთილობის გამო მიყვარხარ.

სასთანაჰაჰ. თუნდაც იწინასწარმეტყველებდი, რომ შენისთანა კაცი დავიმოყურე...

ომახ. რომ არ ნდომებოდა, მინც ძალთ ვაჯტანდებ შენისთანა პურმარაილიან კაცს ჩემს დას.

სასთანაჰაჰ. უნდა დავიმალე, ომახ, აქეთვე მოდიან. ნუ დამივიწყებ. (შემოდის ბასიათი) მოდრე შენ აქ, ვისი ბიჭი ხარ?

ბასიათ. ღამშაცვას შვილი ვარ. კათოლიკური წესით იყო წინათ ჩვენი ნათესაური კავშირი. ამიტომაც მე სიხარულით შევხვდი ამ ნათესაობის განახლებას.

ომახ. შეხვდე შენ, ღამშაცვას შვილი ხალში გავირა, კაცად გამოვიდა? შენ აღბათ სწავლობ კიდევ?

ბასიათ. სასწავლებლად წარდგენილი ვარ..

სასთანაჰაჰ. წარმატების გისურვებ.

ბასიათ. დიდი მადლობა!

ომახ. შენ თეატრშიც თამაშობდი, არა?!. ეს ხომ შენა ხარ?

ბასიათ. (დამორცხვებზე) როგორღაც ვცდილობ.

ომახ. უკეთურის როლს თამაშობდი, გამასხენდა. (პაუზა) აბა, წადი, წადი, სულა ბოროტო, თვალს შეავლე საპატარძლოს.

ბასიათ. ეს როგორ?

ომახ. როგორ და ისე. მიდი, მიდი, ნუ გრცხვებია.

ბასიათ. რატომ ლაპარაკობ ასე?!

ომახ. შენ ხომ მსახიობი ხარ, ბოროტომქმედს თამაშობდი. მოდი აქ, ჭერ ჭიქაც კი არ შემოგთავაზებს.

ბასიათ. მერე რა? მე ბოროტომქმედი არა ვარ არა! მე მალე დადებით გმირსაც ვითამაშებ.

ომახ. სტუთი, ბოროტი სული წარ შენ.

ბასიათ. მე ნათელ სახეებსაც განვახიერებ. ნახავთ მალე, ვინ უფრო ნიჭიერია. მოკვდეთ, თუ ვინმეზე რაიმეთი ნაკლები ვიყო (მიდის გასასვლელისკენ).

ომახ. საპატარძლოს ნახვა დავივიწყე. (ბასიათი მობრუნდება და მიდის საპატარძლოს ოთახისკენ).

საპატარძლო ოთახი — ამპარა

ალექსანდრა. ოო, ბასიათი მოვიდა, სული ბოროტო.

ბასიათ. თქვენც იგივესა ლაპარაკობთ, თქვენც? ალექსანდრა. რატომ ბრაზობთ? მე თვითონ მსახიობი ვარ.

ბასიათ. მაშინ რატომ ლაპარაკობ ასე? ალექსანდრა. მანაკეთ, მანაკეთ. მე დიდი სიამოვნებით ვნახე დღეს თქვენი წარმოდგენა.

ბასიათ. მით უფრო, მაშინ რატომ მანასარაკებთ?

ალექსანდრა. ნუ მიბრაზდებით, მიიღეთ ეს, როგორც ნიშანი ჩემი თაყვანისცემისა. (აწვდის ყვავილს)

ბასიათ. წარმოიდგინეთ, მე პირველმა მივიღე ყვავილი. (ალექსანდრა გადის სასტუმრო ოთახში).

სასთანაჰაჰ. ვიღაცა მოვიდა, უნდა დავიმალე. (შემოდის ასთან).

ომახ. აა, ეს ის არის, წელან რომ მედავებოდა. მესმის შეხვედრა.

ალექსანდრა. (გამოიხედავს) ეკატერინე, აჯერ მოვიდა ის მსახიობი, აი ის...

ომახ. (დაცინვით) დიახ, ის, მოვიდა, სასთანაჰაჰ...

ომახ. გაჩერდი. ერთი შენც მოგცლია, ამ ვიგინდარების გამო უნდა იმალე?

ასთან. არ შეიძლება ასე ყოყლოჩინობა.

ომახ. რა თქვი, შენ?

ასთან. რაც გაიგონე. (შედის პატარძალთან).

სასთანაჰაჰ. მე მივიდვარ.

ომახ. წამოდე ჩემთან. (ჩუმად) დაე, ნახოს ალექსანდრა, თუ როგორ შეგიძლია ჩვენ ხალხის თავის აღგოლე დაყენება.

სასთანაჰაჰ. რა უოჩალი ხარ, ჩემო ცოლისძმა.

(მიდიან საპატარძლოს ოთახში).

ომახ. ახლა ნახავ, ალექსანდრა, როგორ ვასწავლი მე მას ჭკუას. (ასთანს არ ესმის) აფხაზური წესჩვეულება რომ არ უშლიდეს ხელს, თვით საპატარძლოც დამიდასტურებდა, თუ როგორ გაუხარდა შენი მოსვლა. მსახიობო (ეკატერინე თავის ქნევით უდასტურებს).

ასთან. მშვენიერია თქვენი საპატარძლო.

ომახ. აქვს კი უფლება ტიტლიანა გლეხის შვილს ასე ელაპარაკოს დედოფალს? ხომ მართალი ვარ ალექსანდრა?

ალექსანდრა. შენ მართლაც, ცაცხლო, დამშვიდიდი ომახიყო.

სასთანაჰაჰ. დაესხენ, ომახ, იგი მსახიობია.

ომახ. კი, კი, მსახიობია. ღმერთმა თუ არ გვიშველა, მალე გაწეთებით მოგვიდებენ ბოლოს.

სასთანაჰაჰ. მე წავალ. ალექსანდრა. ომახიკ! (ემუქრება თითის დაქნევით).

ომახ. (ასთანს) ეი, შენ არ იცი, თუ როგორ

უნდა მისხამო ქალბატონს?! აბა, მუხლებზე პატარძლის წინაშე!

(ეკატერინე რაღაცას ეჩურჩულება ალექსანდრას ყურში).

ალექსანდრა. პატარძლის ბრძანებაა, შეწყვიტო ეს თავხედობა, ომახ!

ომახ. შენ გეუბნებიან, მუხლებზე!

სასთანაჲა. მე მივიდვარ ომახ!

ალექსანდრა. შეწყვიტე, პატარძლის ბრძანებაა!

ომახ. თუ იგი აფხაზთა პატარძალია, იდგეს იქ მწვიდად. ჰეი, შენ, ყურუმსადო, არ გეხმის ჩემი?! სასთანაჲა. შენც უხმინე ჩემს ცოლისძმას, ახალგაზრდა!

ასთან. ყურუმსადიცი და მოხეტიალიცი შენა ხარ, მე ეი მსახიობი ვარ.

სასთანაჲა (გაოცებული). მე ვეუბნება? განა მე გთხარო შენ რაიმე?

ომახ. ხომ გაგონე აი, სწორედ ასე გინდა შენ. სასთანაჲა (ბრაზობს). ომახ, უნდა მოვითმინოთ, ომახ!

ომახ. მოვითმინოთ? თავზე დავისვით? სწორია. არა, ალექსანდრა! სასთანაჲა, მიდი, გადაუტრახე ხელები (ჩხუბობენ).

ასთან. არ გაბედო, შენ მეფის ქუდო!

ომახ. ეს მე ვარ მეფის ქუდი?

სასთანაჲა. შენ ამას ჩემს ცოლისძმას ეუბნები?

(ალექსანდრა ხელებს იმტერებს, ნერვიულობს და ისე ეჩურჩულება ყურში ეკატერინეს. ბასიათი კი დგას ყვავილებით და არ იცის როგორ მოიქცეს).

ალექსანდრა. ომახ, პატარძალმა გიბრძანა, ხელი გაუშვა.

ომახ. მუხლებზე-მეთქი!

სასთანაჲა. მუხლებზე! გიბრძანებს ჩემი ცოლისძმა.

ალექსანდრა. ახლავე გაუშვით, გიბრძანებთ პატარძალი. (სასთანაჲას) არ მჭირდებაო მე ასეთი უღებო მეგობარი, შენ გეუბნება ეკატერინე. (ეკატერინე თავს აჴევებს).

სასთანაჲა. რა ჩავიდინე მე ისეთი? აი, გავუშვი კიდეც.

ომახ. ვის ვეუბნები — მუხლებზე!

ასთან. ხელი გამიშვი, არამადავ!

ალექსანდრა. დაეხსენით, თქვენ გეუბნებიან. ეკატერინე. რახან თქვენ ასე იქცევით, აი, თქვენ. (ეცემა მუხლებზე).

ალექსანდრა. ეკატერინე!

ომახ. (უშვებს ასთანს) კატია, შენ გაგიჟდი, ვინმემ რომ ვნახოს? არ გაბედო!

ეკატერინე. დაე, მნახონ! აღარ მიყვარხარო თქვენ, არაფრის მაქნისებო. ესეც სწორედ ისეთია, როგორც შენა ხარ. ყველა თავის მსგავსს ეძებს. შენ მე მომატყუე.

ომახ. ასე უნდა ხომ ძმის დაფასება?

ეკატერინე. დღეს ყველამ უნდა იშრომოს... თვითონ მე წავიციოთ გაზეთში. ის მშრომელი და გამარჯე ბიჭია. იგი სანდომიანი ახალგაზრდაა. (სასთანაჲას) იცი თუ არა, მე ის ძალიან მომწონს, იცი? სასთანაჲა. როგორ გამიხარდა შენი ხმის გაგონება? ადეი, ჩემო გემრიელო, ჩემო კარგო!

ეკატერინე. (არ უჩვენის მის გამოწყობილ ხელებს ხელს) არა, არ ავადგები!

ასთან. ვერაფერი გამიგია. მე რა შუაშტუკურში მდებარე შენსავით, როგორც შენ, ისე მეც. (დასმენულად ეცემა) ძნელია შენი გზა, ჩემო პატარა დედოფალო, რადგან თქვენ თავისუფლებისაკენ ისწრაფვით, ის კი არა გაქვთ.

ეკატერინე. დმერთო ჩემო, რა სანდომიანია. ბასიათ. აქ რაღაც მოხდება.

სასთანაჲა. კატია, ჩემო სინათლეც, ჩემო გემრიელო, როგორი გამბედავი გყავხარ მე შენ?! (შემოდიან მასწავლებელი და მსახიობები).

ომახ. ადეი, კატია, შენ ხომ პატარძალი ხარ. ხალხს მოვიდა, ნუ მარცხვენ, დაო.

ეკატერინე. არა, აღარ ავადგები ჭინაზე (იღებს ომახის გამოწვეულ ხელს და დგება) მომბეჭრდით ყველანი, თქვენც და თქვენი წესებიც.

ალექსანდრა. რაღაც ვერ იქცევი რიგაიანად, ომახი...

ომახ. ალექსანდრა!

ალექსანდრა. ნუ მელაპარაკები. არ მსურს საერთოდ შენთან ლაპარაკი.

მასწავლებელი. წამოდი, წამოდი, ასთან! (მიჰყავთ ასთანს, რომელიც გასვლის დროს მოიხედავს ეკატერინესაკენ).

ბასიათ. რა მოვუხერხო ამ ყვავილებს? (მიდის მსახიობებთან ერთად)

სცენა მესამე

ქალაქის ქუჩა, რომელზედაც მდებარეობს თავადის სახლი. სახლის წინ დგას სასწავლებლის შენობა, სადაც სწავლობენ და ცხოვრობენ მსახიობები. ეკატერინე და ასთანს შემოდიან სხვადასხვა მხრიდან.

ეკატერინე. მსახიობო! (უვარდება ქოლგა).

ასთან. (შირიბნებს და იღებს ქოლგას) გამარჯობა, პატარა დედოფალო.

ეკატერინე. გამარჯობათ. გმადლობთ, ახალგაზრდავე ვერ გიცანიო.

ასთან. დედოფალო, მე ხომ ისა ვარ, ვინც თქვენს წინაშე მუხლმოდრეკილი იდგა?!

ეკატერინე. დიახ, გამახსენდა. მაგრამ მე ხომ იგივე ვაკავით, ოღონდ ცოტათი თქვენზე ადრე. (დუბილი) მწვიდობით!

ასთან. მე ვიმეორებ იმას, რაც მაშინ ვთქვი, თქვენ ყველაფერი გაქვთ თავისუფლების გარდა, დედოფალო.

ეკატერინე. თქვენ თავნება ხართ, მეგობარო! ასთან. დედოფალო, მე ვნახე თქვენი თამაში შერგვაშობებთან. თქვენ რომ მოგესურვებინათ, დიდებული მსახიობი გამოხვიდოდით.

ეკატერინე. ახ, თქვენ მეთისმეტად თამაში ხართ.

(შორდებიან ერთმანეთს. შემდეგ ისევ ხელებიან სცენაზე ერთმანეთს, მაგრამ ცოტა ხნის შემდეგ).

ეკატერინე. გამოდი, რომ თქვენ მე მითვალთვალეთ, არტისტო!

ასთან. (გადასცემს მას წერილს) წაიციოთ ეს, ჩემო პატარა დედოფალო.

ეკატერინე. ო, სითამამეც, სითამამეც! (მილიან)

ტატიშ. მადლობელი ვარ, რომ მოხვედი, ჩემო ძვირფასო. თუმცა მამათქვენს თავის შეგობრად არ მივანინავარ, მაგრამ ეს სრულიადაც არ არის ასე.

ალექსანდრა. მიღებისათვის მადლობას მოგახსენებთ, თავადო. როგორ მდებრდით, ეკატერინე როგორ ცეკვავდა, ღმერთო ჩემო, ისევ გიმეორებთ, თავადო, ცოლა ასეთი ტალანტის გადამალვდა.

ტატიშ. საღა წავიდეს უსწაველი თავადის რძალი?!

ეკატერინე. ოოი.. (მძიმედ ამოიხენეშებს) ტატიშ. ჩვენ ისე უნდა ვიცხოვროთ, როგორც ჩვენი მამა-პაპანი გვასწავლიდნენ. ახლებს ჩვენ ვერ გამოვუდგებთ.

ალექსანდრა. მეც მსახიობი ვარ. მამაჩემსაც არ მოსწონდა, როცა ეს გზა ავირჩიე, მაგრამ მაინც ჩემი გავიტანე.

ომახ. თქვენ ყოველთვის გაიტანთ თქვენსას, ალექსანდრა.

ალექსანდრა. მარაო დამავიწვდა, ომახ, გთხოვ, მომიტანო.

ომახ. ახლავ, ალექსანდრა (გადის).

ტატიშ. ხედავ, ჩემო სიცოცხლე!

ალექსანდრა. ო, ეკატერინე, ღვთაებზე ჩემო, წაღ სოხუში გაისუნება თეატრი.

ომახ. (დამბრუნდება და აწვიდის ალექსანდრას მარჯვნივ). ალექსანდრა მამამ მათ შთელი სასაღე დაუთმო.

ალექსანდრა. გამდლობთ, ომახ. განა თქვენ არ გსურთ, თავადო, რომ თქვენი რძალი შევიდეს ისტორიაში, როგორც პირველი მსახიობი პირველი აფხაზური თეატრისა.

ტატიშ. ჩვენს წინაპრებს საკმა ისტორია გაჩინათ და ისიც გუყოფნის (ეკატერინე ისევ ამოიხენეშებს მძიმედ).

ალექსანდრა. თავადო, ესე იგი, მოვილაპარაკეთ, არა?

ტატიშ. ჩემო გვირფასო, ჩვენ არა ვაქვს უნარი ახლებს დაედევენოთ, სჯობს ძველს ვუერთგულოთ.

ალექსანდრა (ჭელაწყვეტით). თავადო! (ომახს) შენ რატომ დუმაარ, ომახ?

ომახ (ალექსანდრას). ხომ ხედავთ თქვენ..

ალექსანდრა. განა შენ არ იყავი, რომ მეუბნებოდი, შენთვის ყველაფერს გავაკეთებო? გაიხსენე.. შვიდობით, ეკატერინე.

(ალექსანდრა მიდის. ომახი აცილებს)

ალექსანდრა. შენთვისაც უნდა მოინახოს კარგი თანამდებობა. დღესვე მოველაპარაკებო მამას. შენ კი დარწმუნე თავადი.

ომახ. არ შეიძლება გავაცილოთ?

ალექსანდრა. ჩემო გვირო! (მარაოს მოუქნევს სიყვარულით) ცეცხლი ხარ, ცეცხლი!

ომახ. ალექსანდრა, ძვირფასო!

ალექსანდრა. ამ კვირას აუცილებლად ვიქნები თქვენთან, მაშინ ეხებათ ერთმანეთს.

ომახ. ალექსანდრა, ნუთუ სხვაგან არხად შეიძლება ჩვენი შეხვედრა?

ალექსანდრა. ცეცხლო, შე ცეცხლო! რა ჩაიფიქრე (ისევ მოუქნევს მარაოს და გადის).

ასთან. ბასიო!

ბასიოთ. რაშია საქმე?

ასთან. შენ არ გძინავს?!

ბასიოთ. გინახავს, მძინარე კაცი ლაპარაკობდეს?

ასთან. მინახავს.

ბასიოთ. მაშინ მიდი და მძინარე ბიჭებს ელაპარაკე.

ასთან. რატომ ბრაზობ?

ბასიოთ. შენი საქმე არ არის.

ასთან. წუნარად, თორემ ბიჭებს გააღვიძებ. (დუმლი) ბასიო, ნუ მემდურე, ძალიან გთხოვ. ვგრძნობ, რომ ჩვენს შორის რატომღაც ბზარი გაჩნდა.

ბასიოთ. შენ ყველაფერი ეს გეჩვენება.

ასთან. არ დაივიწყო, რომ ჩვენ ძუძუმტეები ვართ.

ბასიოთ. რა შეიძლება იყოს ძუძუმტეებზე უფრო ახლობელი და ძლიერი.

ასთან. ბასიო, ნუთუ შენ დავაიწყდა ჩვენი ბავშვური ოცნებანი?! ო, ღმერთო ჩემო, რა წმინდა და შეუვალი იყო ის ოცნებანი და მისწრაფებანი!

ბასიოთ. შეიძლება კი იმ წლებს დაივიწყებო?!

ასთან.. დღეს ჩვენ ერთ-ერთი იმთაგანნი ვართ, ვინც საუბრეში ჩაუყარა თეატრს. ჩვენი ოცნება ასრულდა. ხელოვნება ეს არის ღვთაური ტაძარი. მე კი კურთხეული ვარ ამ ტაძრისა. ამ ტაძარში სხვა სიტყვა, სხვა სამყარო, სხვა საგალობელი გაისმის. შენ ეს გესმის, ბასიო?

ბასიოთ. მხოლოდ ზოგჯერ. მხოლოდ ზოგჯერ ჩამსმის რაღაც ჩურჩული იდუმალი სხვა სამყაროდან და ისიც ჩქარა იკარგება. ნეტამც სულაც არ მცოდნოდა, რომ არსებობენ ეს ხმები. არა ვარ მე კურთხეული ამ ღვთის ტაძარში, შენ კი ღვთის რჩეული ხარ, ძგაო.

ასთან. გამდლობთ, რომ ღვთის რჩელს მიწოდებ.

ბასიოთ. ო, როგორ მიჭირს, როგორ მაწამებს ის, რაც მეგონა, ბენდიერებას და შეებას მომიტანდა!

ასთან. შენ რა გწყენს? ჩემი როლი მხოლოდ ერთი შეხვედრითაა შენს როლზე უფრო მიმზიდველი და სანდოიანი. ჩემო ბასიო, შენ კიდევ ბევრი როლის თამაშ მოგიწევს და მხოლოდ შენი ტალანტით.

ბასიოთ. მასწავლებელი ყოველთვის იმას ლაპარაკობს, რომ შენ ჩვენი თეატრის სიამაყე ხარ.

ასთან. მე მხოლოდ საკუთარ თავს ვთამაშობ, შენ კი საოცარი გარდასახვის უნარი გაქვს.

ბასიოთ. ესე იგი, სპექტაკლში შენ საკუთარ თავს თამაშობ?

ასთან. დიახ! და კარგად ვგრძნობ, რომ მეც დიდი ხნის სიცოცხლე არ მიწერია.

ბასიოთ. შენ რაებს ლაპარაკობ, ასთან?

ასთან. გაიხსენე იმ ბებრუხანას ნათქვამი. დღემდის მოხენებას არ მამღვეს მისი წინასწარმეტყველება.

ბასიოთ. რა მოგივიდა? ჩვენ ხომ გვასწავლიან ბრძოლას ძველი გადმოწამების წინააღმდეგ?!

ასთან. კარგი, მოდი, ყველაფერი დაივიწყოთ. (თავისთვის) თუკი შევძლებთ.

ბასიათ. (გშმაკურად). ეგების ეს სიყვარულია?

ასთან (სხვათაშორის პასუხობს). შეიძლება, ყველაფერი შეიძლება.

ბასიათ. იქნებ ეს ეკატერინეს სიყვარულია?

ასთან (უცხად). დაანებე ლაზადარობას თავი, ბასიათ!

ბასიათ. ნუთუ ჩვენს შორის რაიმე უნდა იმაღლებოდეს? გიხაროდეს, თუკი სიყვარული გეწვია. ეს ხომ გრძობაა. ჩვენს პიესაშიც ხო? ასეა ნათქვამი: სიყვარული ცეცხლია და თუ არ გაუქმდე, ფერფლავ გაქცევს. სიყვარულმა არ იცის ასაკი, ჩინები და რანგები. სიყვარული არაფერს დაგიდევს.

ასთან. ბასიათ, შენ კარგად იცი ჩემი წინაწარმეტყველებლისა. და თუ იგი გამართლდა, მოძებნე ის პატარა ქალები და უთხარი... შენ ხომ იცი, რა უთხრა?!

ბასიათ. თუ ძმა ხარ, შეწვიტე. მეტი არ გამაგონო ასეთები. შენ უბრალოდ დაიღაღე, მიტომაყ მოგლის ასეთი უცნაური აზრები. წადი, დაისვენე.

ასთან. ჩვენ შეტს არ მოგვეცემენ შეზღუდვის საშუალებას. ო, როგორ მინდოდა, კიდევ ერთხელ დამენახა იგი!

ბასიათ (თავისთვის). ესე იგი, ისინი უკვე შეხვედრიან ერთმანეთს.

ასთან. მე არ შემძლია თამაში, თუ ის გვერდით არ მხალავს, თუ იქვე არ არის. არის ამაში რაღაც ლამაზი, გარდუვალი და სახედისწერო.

ბასიათ. სად არის შენი ვუჟაკობა? გამზედაობა? შენ შეგოყვარა გოგონამ, მერე და როგორმა გოგონამ და შენ ჯი ზიხარ და ბებრუხანასავით ტირილ და ქვიითნებს. სად არის შენი შემართება? (თავისთვის) ნუთუ მე ის უკვე მოვაწყენე?

ასთან. ჩემთვის არავითარი დაბრკოლება არ არსებობს, ყველაფერს გავებდავდი, ყველაფერს, მაგრამ რა ვუყო მის სიწმინდეს, მის სინდისს?

ბასიათ. ეს უკვე სხვა ლაპარაკია, აი, მესმის! ეს უკვე ვუჟაკურია!..

ასთან. დროც ძალიან ცოტა მაქვს.

ბასიათ. ეს კი არ გამაგონო. წადი, დაისვენე.

ასთან. დიახ, საერთოდ, დრო ყველახათვის ძალიან ცოტაა, დრო არავის არ უყოფნის.

ბასიათ. წადი, დაისვენე. მე ცოტა ხანს დავჯდები. (ასთან მიდის). მე ის უკვე დავჯანცი. ხედავ, ის მხოლოდ საკუთარ თავს თამაშობს? ესეც ლეგენდარული ყაითმასი?! ეს ის არის! ეს, ასთან, ასთან! მე ხომ შენზე უკეთ ვთამაშობ? ოღონდ არა საკუთარ თავს. რისთვის ხარ შენ პირველი? რისთვის იყავი შენ უყოფნის პირველი? საიდან მოდი შენ ჩემდა საუბედუროდ? და მერე იცი შენ, რას ნიშნავს იყო სულ პირველი და ამასთან ერთად ვილაც იყო სულ მეორე?.. და არასოდეს პირველი?! ეს იმაზე ძელია, ვინმე იყო სულ ბოლო. იყო მეორე, ეს იმას ნიშნავს თითქოს მიწვედ მისხანს, მაგრამ არასოდეს მიაღწიო დასაბუღს. აი, ამან ჩათვა ჩემს სულში ისეთი მარცვალი, რომლის თქმაც მიმძიმს, მეზიზღება. რისთვის მინდოდა, ყოველივე ეს მე, რისთვის, ასთან, ჩემო ძმავ და ჩემო?!

სცენა მთავრდება

პატარძლის ოთახი

ეკატერინე ზის სარკესთან. ასთან ფანჯრიდან. ეკატერინე შეამჩნევს სარკიდან და გაიხედავს სარკმლისაკენ. პირველად ვერ იცნობს.

ეკატერინე. შენი ვინ ხარ შენი? (იცნობს) ეს შენა ხარ? (შეკრთება) როგორ გაბედე? (გაბრაზებული) როგორ გაბედე? (გაკვირვებული) გეუბნები, როგორ გაბედე-მეთქი?

ასთან. ჩემო პატარა დედოფალი!

ეკატერინე. შემოდი, შემოდი!.. (ასთან შემოსვტება ფანჯრიდან ოთახში და მიეშურება ეკატერინესაკენ ხელგაწვდილი) განა ფანჯრიდან შემოხტომას გიხედავ, წერაღს რომ გწერდი? ვინმემ რომ დაჯინახოს ერთად? ხომ გეუბნებოდი, რომ თავხედი ხარ და თავპირიანი.

ასთან. პატარა დედოფალი!

ეკატერინე. წყნარად ილაპარაკე, წყნარად! ასთან. შენ თეატრში უნდა იყო. რომ იცოდეთ, მხოლოდ სტირიდებთ ქალი როლში..

ეკატერინე. როგორ გაბედე შენ ეს?

ასთან. მასწავლებელიც გიხედავ და ყველა, ბიჭებიც.

ეკატერინე. როგორ, ყველამ იცის, შენ რომ აქ მოხვედი?

ასთან. არა, არა! როგორ შეიძლება, ეს ვინმემ იცოდეს? (პაუზა)

ეკატერინე. მართლა არავინ იცის, ჩემო მსახიობო?

ასთან (ეხება მის გამოწვდილ ხელებს). პატარა დედოფალი, მე შენ მჭირდება. უშენოდ მე ვერ ვითამაშებ და ვერც ვიხედავ... ჩემო სიცოცხლე... გაიგე... მოვედი... მე... (დგება მის წინაშე მუხლებზე და უკონის ხელებს).

ეკატერინე. გეყოფა, კმარა, ადეიო. (ისმის ფეხის ხმა) ვილაცა მოდის, ვილაცა მოდის!..

სასთან შავს (ხმა ისმის). ჩემო დევე, ჩემო დემო! ჩემო შაქარყინული!

ეკატერინე. ეს ჩემი ქმარია, ქმარი, დაბრუნდა. ასთან. მწვიდობით, ჩემო პატარა დედოფალი, მე ისევე წავალ, როგორც მოვედი.

ეკატერინე. მოითმინე, ის გაგვიგებს ჩვენ. ასთან. მე მივდივარ!

ეკატერინე. არა! გაჩერდი! ახლა ყველგან ჩირალდნები ანთია და შეგამჩნევენ აქედან გასულს. სასთან შავს (ხმა). ძვირფასო, გამიღე, გამიღე კარები, შუალამით მოვიდა შენი სასთანაშავსო.

ეკატერინე. დამაძლევე კერ, აი, აქ.

ასთან. როგორ?

ეკატერინე. ჰო, ჰო! (შალავს ასთან ფარდის მიღმა. კედელზე კიდია ეკატერინეა და სასთანაშავსის საქორწილო სურათი. ეკატერინე მიდის და აღებს კარებს).

სასთან შავს. (შემოდის ოთახში, განსაკუთრებული სიწყნარეა). მოდი და იცოცხე შამილის წინაშე, შენ, ჩემო სულა!

ეკატერინე. ისევ მთვრალი ხარ?

სასთან შავს. ეს მე ვარ მთვრალი? (ხმის აწყვეით) მე მათრობს ხედავ შენი და თვალნი შენნი, ჩემო შაქარყინული! (უახლოვდება).

ეკატერინე (ყოყმანი). კარგი, გვხვეწები!
სასთანაჲ. ეხ, ჩემო ეკატერინე, ეკატერინე!
ეკატერინე. გვხვეწები, გეუფა!
სასთანაჲ. მე მხოლოდ ერთი წუთით, (წყნარად) ერთი წუთით. (ხმაშლილად) მენანება, შენ რომ ჩემთან იყავი... ზიხარ აქ მართო, მოწყნილი... შენი მონა კი... (იყურება ფარდისაკენ) რა არის იქ? ეკატერინე. დაჰველდა ჩვენი ავეჯი...

სასთანაჲ. აი, რა უფოლა. (ხმაშლილად) ამ ავეჯს მე მალე მოვიშორებ და ახალს შევუკეთავ. პარიზიდან გამოვიწერ, აი, ნახავ; მამაჩემს დავიუოლიებ, მივაუღვინებ ჩიქვანზე იმ ტყეს. (ხმაშლილად) მხოლოდ შენთვის, შენთვის. (ეკატერინე იმშუმუნება უხერხულად) მხოლოდ შენთვის, (ისევ აკვირდება ფარდას). ჩემო დედო, ჩემო დამეო! (ჩუმად) ერთი წუთით შემოვედი, მხოლოდ ერთი წუთით... ახლავე წავალ... (მიუახლოვდება და ნახად ქება თმებზე და ამჩნევს, რომ ეკატერინე შეკრთება და მოიწყენს და მძიმე ნაბიჯებით მიდის კარისაკენ) სულ ტუთილა ზიხარ შენ და არსად არ დამყვები და თავს იკლავე მოწყენილობით. (ხმის აწევით) მშვიდობით, კეთილ სიმარტებს გისურვებ, ჩემო დედო და ჩემო დამეო, ჩემო ანთებელი ჩირადანო! (ისევ იხედება ფარდისაკენ, მაგრამ შეუჩერებლად გადის სცენიდან).

სცენა მეშვიდე
მსახიობთა ოთახი

კედლებთან მიღმული ორსართულიანი ლოკინები. იქვე, ოთახში მასწავლებელი ატარებს რეპეტიციას.

მასწავლებელი. ვიწყებ რეპეტიციას! შემდეგ კი შენი გამოსვლაა, ასთ-ნ, შენი მონოლოგია. ასთ-ნ, ო, მხოლოდ ერთხელ განიღება იღუმენი იგი კარები, რომ შემოკურდეს გველი გრძნეული, გველი სიკვდილის,

შენ კი სადა ხარ, რომელ მხარეს დაიარები?!
მასწავლებელი. (აწყვეტილებს ტაშისცემით). არ დაგაიწყდეთ, ბიჭებო, თქვენ თამაშობთ მაყურებლისათვის. ერთი მაყურებელი თქვენს პირისპირ ზახ, მეორე კი — სადაღაც პატრების სიღრმეში. თქვენი უხერხი, მიმიკა, ხმა, წერტილი — ყველაფერი ისე უნდა განაწილდეს, როგორც პური არსობისა, ყველას თანაბრად უნდა ხედეს ის, შორეულსა თუ ახლოს, გასაგებია? დაიწყე ხელახლა... ისე, რომ მხოლოდ ერთხელ გაიღოს ის კარები...

გულისა. მასწავლებლო, თქვენ ვიღაც გოგონა გელოდებათ.

მასწავლებელი. გთხოვთ, არ იხშაუროთ. მე ამ წუთას დაგბრუნდები. (მიდის).

ალეას (კარებში გაიხედავს). სასთანაჲ ანახას შეუღლება. (ასთანაჲ შეკრთება, მაგრამ თავს იკავებს).

გულისა. ის შეიძლება აქ მოვიდეს. უნდა მოვიყვანო ჩემი გაპუტული თავი წესრიგში. (თმებს ივარცხნის).

ბასიათ. უი, რას მიგავს ეს ჩემებო. (ცეცმა ჯაგრისს).

ალეას. სად არის ჩემი სუნამო?

გულისა. როგორ მიხდება თმები მაგალითად?

ალეას (იხურება სუნამოს). წაიკითხე, ბასიაო, რა აწერია ამ შუშას?

ბასიათ. ერთი შენც, ეშმაკაც წაუღიხარ, სად? არც მოგიძიებ.

ასთანაჲ. გულისა, ერთი გაიხედე კარებში, რა ხდება?

გულისა (გაიხედავს). ის მასწავლებელს ესაუბრება რა როგორ?!

ბასიათ. აქ მოვა ვითომ?

ალეას. წაიკითხე, რა აწერია ამ შუშას, ვიდრემდის თავზე დაგამსხვრევდე.

მე გავიგონე, ის მასწავლებელს ეუბნებოდა, რომ ჩვენს თატარში უნდა თამაში.

გულისა. აი, იქნებოდა მართლაც დიდებული, დასწი ქალიშვილი.

ასთანაჲ. მაშინ ალეასი ხამ როლის გარეშე დარჩება!

ალეას. მე სულაც არ მეხარება, რომ შენ ყველაზე ნიჭიერი ხარ. მთავარია, რომ მე მიყვარს სცენა. ოდონდაც ის მოვიდეს და მე გაუიღველი ძიამშას როლის ვითამაშებ. თამაში ხომ თამაშია. მე სრულიადაც არ მრცხენია ჩემი როლის, როგორც ზოგიერთებს.

ბასიათ (თავშეკავებით). ისევ უბრუნდები ძველს, არა? იმ ლამაზმანთანაც დაიწყებ ალბათ შენს სიმღერას. (შემოდის მასწავლებელი).

მასწავლებელი. მე ხომ გთხოვთ, არ გეხმაურათ. ბიჭებო, ერთად ორი სასიხარულო ამბავი მოგვივიდა. გაიცანით, დღეიდან ჩვენს დასში შემოდის ეკატერინე ანხა. (მსახიობთა აღფრთოვანებულნი ტაშს უკრავენ) მეორეც, ქალაქის მოვარმა ტავდაროვმა გამოგვიყო თეატრისთვის შენობა... და იცით? ყველაფერი ეს მოხდა დედოფლის დაინებული ობოცნით. დღეიდან ჩვენ გვექნება ჩვენი აფხაზური თეატრი (გაისმის ისევ აპლოდისმენტო). ჩვენი ორ თვეში უნდა მოვაწარმოო ახალი თეატრის გახსნა. დრო ძალიან ცოტა გვაქვს, საქმე კი — ბევრი. აი, გაითვალისწინე, ეკატერინე, რომ აქ კარებია, ამ კარების მიღმა კი — შენი მესაიდუმლე. აგორ ისიც. (მიუთითებს ასთანაჲ) გასაგებია ყველაფერი?

ეკატერინე. ხო, და მეტი არაფერი?

მასწავლებელი (რღაც შეეკვებით). დიახ, ასეთა როლი.

გულისა (მდგომარეობის განმუხტვის მიხნით). ქალიშვილის როლს მართლაც მშვენივრად ასრულებდა ალეასი.

მასწავლებელი. შეწყვითთ ზედმეტო ლაპარაკი..

ეკატერინე. მეტი არაფერი?

მასწავლებელი. ამ სცენაზე მეტი არაფერი. არ დაგაიწყდეს, აქ კარებია, აბა, სცადე!

ეკატერინე. გულს შევეციხე, ჩემო მეუღლე, ჩემო ერთგული და ჩემო წყვილო, ვის უწილადებ იმ განძს ხელუხლებს და სისხლის წვიმამ ვისთვის იწვიმოს?!..

შენ გეკითხები, ხმა გამეც, ბედო, დუმილი ეცე ვით ავითანო?

მე ბედნიერს და მშვენიერს ერთ დროს, როდის მიამსხვრევ მწუხრის პიტლის?..

მსახიობები. რა კარგია! რა კარგია! ბასიათ. რა ხმა აქვს, რა მიმიკა!

მასწავლებელი. ეკატერინე, შენ საიდან იცი ეს ტექსტები?

ეკატერინე. მე მთელი პიესა ვიცი ზეპირად. მასწავლებელი. საოცარია, აი, ხომ ღედვით, ჩვენ იმაზე მეტად გვაფასებენ და ვუყვარვართ, ვიდრე ეს ჩვენ თვით გვგონია, გზხოვთ, გაიმეორეთ ისევ. (ეკატერინე გამობრბის, ეს როგორც როლშია, მაგრამ შეჩერდება კარვამდე, რადგანაც დიანახავს, რომ კარვებთან ტატიშ ანბა დასა).

ტატიშ. აბა, აქ მოდი! (ეკატერინე მიუახლოვდება მას) შენ რას აკეთებ? (დუმილი) თქვი! შენ რომ მე ოღონა ვმავსებდე, აქ არ იქნებოდი. (ეკატერინე ტირის) შენ ვილაპარაკეთ. (მიმართავს მასწავლებელს) შენ გინდა, ჩვენს ოჯახში უსიამოვნება შემოიტანო, არა?!

მასწავლებელი. ტატიშ, დამიჯერე, ის, რაც დღეს ეკატერინემ დაიწყო, შენს შთამომავლობას კი არ არსებენს, არამედ ადიდებას და ასახელებს.

ტატიშ. მე ჩემი რძალი დედოფლად მინდა და არა მსახიობად და მსახარად.

მასწავლებელი (თავშეაკავებით). თქვენც და მეც მოვესწრებით იმ დროს, როდესაც ხელოვნებას აღიარებენ, როგორც ყველაზე ღირსეულსა და ამაღლებულს. ის ყველაზე დიდებული და მშვენიერია, რაც კი კაცობრიობას შეუქმნია.

ტატიშ. შეძლება, მაგრამ ეს მე არ მეება. შენ კი როგორ ხედავ ჩემი ოჯახის დაწვევას. დამეხსენ, თორემ გადაგებუვართ და ხომ იცი, რასაც ვბრძვი, შევასრულებ კიდევ. შემწევს მე ამის ძალა.

მასწავლებელი. როგორ არ ვიცი, შენ ამის ოსტატი ხარ.

ტატიშ (ეკატერინეს). ახლავ ჩემთან ერთად წამოხვალ შენ, ლაპარაკი დამთავრებულა.

ეკატერინე (ჭერ მასწავლებელთან მიიბრუნეს, შედგე კი ყველა მსახიობთან). მამატიეთ... მამატიეთ... მამატიეთ... (შეჩერდება ასთანის წინ) მამატიეთ... ასთან. შენც მამატიეთ...

ტატიშ (შეუკვებელი მიჩერდება ორივეს) მე გზხოვ, ახლავე გამომეყიე შენ, ფხვდაფხვ. (ისინი გადიან. ეკატერინე კიდევ ერთხელ მოიხედავს გასვლისას. მასწავლებელი იქვე ჩაჯდება და ხელზეშუა ჩარგავს თავს. დუმილი).

გუდისა. წუაღს მოგატანო, მასწავლებელი.

მასწავლებელი (წამოხვდება და ტაშს შემოკრავს). დღესათვის ყველაფერი დამთავრებულია. (გაზედავს მსახიობებს) ყველას მადლობა, მშვენივრად თამაშობთ. ასედაც უნდა, მაშინ ჩვენ ვერაფერს დავჩაგრავს. (ამოიბრუნეს) საწყენია ეკატერინეს დეკარგვა. ძალიან მომეწონა. შენც ასთან. ვარც მსახიობი დადგება შენგან, დარწმუნებული ვარ. ბასიათ, შენც ძალიან მიუახლოვდი შენს როლს. ოი, გამოცდილება, გამოცდილება!

ბასიათ. გამაღობო, მასწავლებელი, თქვენ ისეთი კეთილი ხართ... (დუმილი, შემდეგ სიცილი) თქვენ რას იცინით?..

მსახიობები. ისე... რა...

ბასიათ. რას მიუახლოვდი, მასწავლებელი, მე? მკვლელის როლს?

გუდისა. გეფიცები, ავადმყოფი ხარ, შენ, ბასიათ. ასთან. შენ ისევ იმას იძახი, ბასიათ! როლი ხომ როლია?!

ბასიათ. მოდი, მაშინ გავცვალოთ, გმირი! მასწავლებელი. გეყოფათ, ბიჭებო, ჭერ ხადა ხართ, განა ასეთ სექტაქლს დავდგამს? რიგშია, როგორც ტატიშია, არ უნდა გავცებთვს წალში. შენც ბეჭი ხსვადახვა როლის შესრულება მოგიხდება, ბასიათ.

ბასიათ. არა, მე არ მინდა მკვლელას როლი, რამასწავლებელი. თუ გინდა მსახიობი გამოხვიდე, მაშინ აქედანვე უფ დაიწყებ როლების არჩევას. შენ ბეჭი ხსვადახვა როლის შესრულება მოიწვევს. ბასიათ, შენ განსაკუთრებული ნიჭით ხარ დაჯილდოებული. ახლა მე თქვენ ყველას გვაბრძობით შენ. ჩემმა ცოლმა დაამთავრა ფარდის მოქსოვა... მსახიობები. ვაშა! ვაშა! (მასწავლებელი მიიღის, ბასიათ მიჰყვება მას).

მასწავლებელი. ბასიათ, დემრთი არა გწამს, რა მოვლის? შენ ხომ ბავშვი არა ხად? თუ ჩვენ ასე დაიწვიეთ, ადიდად მოგვერევთან ისეთები, როგორც ტატიშია.

ბასიათ. არა, არ მინდა მკვლელის როლი მე! მასწავლებელი. თუ გინდა გამარჯვება იხეიმიო, წუთნობას ნუ დაიწყებ. რასაც შეგთავაზებენ, ყველაფერი უნდა ითამაშო და უნდა ითამაშო ნამდვილად, რეალურად. გესმის, რეალურად?

ბასიათ. ნამდვილი მკვლელი ვითამაშო? მასწავლებელი. ასწავლე შენი თამაშით ხალხს, თუ როგორი არაა, როგორი ვერაგია მკვლელი და მძალდატოვ, თუ როგორი მძიმე ცოლვაა მკვლელობა, ვერაგობა, გესმის?

ბასიათ. აბა, ის როლი, გმირის როლი... მეც ხომ ვიცი ზეპირად... სუფლიორიც არ მჭირდება...

მასწავლებელი. ბასიათ, მე არ მომწონს შენი სიტყვები. თქვენ მეგობრები ხართ, თქვენ ერთმანეთი უნდა გიყვარდეთ და არა... (შეყოვნდება).

ბასიათ. მასწავლებელი, თქვენ როგორ გგონიათ, მე მშურს მისი?

მასწავლებელი. მე არ მიიქვამს, რომ შენ გშურს მისი, მაგრამ აღფრთოვანებულიც არა ხარ. გაიგე, უკვე გვიანაა როლების გადაწაწილება, მაღს უკვე სცენაზე უნდა გამოვიდეთ. თუ გინდა, დამატებით რელიეკებს ჩაგირთავ კიდევ?

ბასიათ. არა, მასწავლებელი, თქვენ ფიქრობთ, რომ მე მშურს ასთანის.

მასწავლებელი. ბასიათ!

ბასიათ. არა... არა... მე აღარ მინდა, მე მეშინია, მასწავლებელი. აი, მაგალითად, დღეს, მე ისე სასტიკად ვიგრძობი ჩემი როლი, რომ... მე მინდა ჩემმა თამაშმა სიბრალულის ცრემლები გამოვიწვიოს და არა ზიზღი. მე აღარ მინდა, რომ ვინმესი მშურდეს, მომეხმარეთ, მასწავლებელი!

მასწავლებელი. ბასიათ, დამიჯერე, ყველას კი არ შეუძლია, გააკეთოს ის, რასაც შენ აკეთებ ასე ნაღდად და ასე ადვილად.

ბასიათ. მესმის, მესმის, მასწავლებელი, გავიგე!

მასწავლებელი. არა, შენ მე ვერ გამოიგე, სად მიღობარ? (ბასიათი მიღის, მასწავლებელი მას მიჰყვება აჩქარებით).

სცენაზე გამოჩნდებიან მსახიობები ხელში წითელი ფარდებით. ფარდები ისე ირხევიან, თითქოს გველები ეკლავნიან. ფარდებზე ოქროს წითელი ძაფით ამო-

ქარგულია მორბენალი ირმები. ეს მიიღება ისე, როგორც სიმბოლო თეატრის დაბადებისა.

გ უ დ ი ს ა. სად არის ბასიათაი?!

ყველანი (ჩუმად). სად არის ბასიათაი?!

მეორე მოქმედება
სცენა მარჯვ

ახალი თეატრის სცენა. ავანსცენაზე დგას მარტოხელა ბასიათაი. ჭერ სცენაზე არეინ ჩანს. ბასიათის უკან, სკამზე დევს ფარდა ირმის გამოხატულებით.

ბასიათ. ყველაფერი აწოხილ-დაწოხილია, ყველაფერი გადაწვეტილია, უათმასი დღეს ჩვენ უნდა გავსწორდეთ, გმირო! ახმო! ახმო! დალატია, ფლაღოლია, სიკრუა, დემოკრატია? მე მსახიობი ვარ. მე ვთამაშობ, მაგრამ მე ხომ მთელი ცხოვრება სცენაზე ვცხოვრობ, ნამდვილი მსახიობის ცხოვრება — სცენა, თამაში (თავს დაბრის, თითქოს თამაშობს) პატრივტემული საზოგადოება, ვინც სცენაზე გმირებს ანსახიერებს, ის თვით არის გმირი?! ო, არა! მაშინ მეფეთა როლის მოთამაშენი ხომ ქეშმარიტად მეფენი იქნებოდნენ? მთავარია ჩემი სახე, ჩემი ნიჭი — დედა, ჩემი უცბი — მე განმსახიერებელი ვარ. სცენაზე მე შემიძლია ყველაფრის გაკეთება. როგორ შეგიძლიათ, მე ასთან შემადაროთ?! ის ხომ სულაც არ იხრება, არ იცვლება, თითქოს სარავით დარკობილა. ასჯერ უნდა აუხსნა ერთი და იგივე სცენა, უჩვენო ერთი და იგივე მოქმედება. თვითონაც კერპია და მიუღდგომელი. თქვენ ნახათ, თუ როგორ გავამიღვრებ და გავამრავლდებოდა ამ როლს?! უსურთ ერთი, სცენაზე უნდა მას გმირი გახდეს, ერთი თამაშით?! რადგან ცხოვრებელი მას არ უწყობს გმირობა. თითქოს მსახიობი სცენაზე ისეთივე გმირი არ იყო, როგორც გმირი ცხოვრებაში. მე დღეს მსახიობი ვარ და ამას ისე აშკარად ვგრძნობ, როგორც არასდროს. სიკეთით მინდობა ეს ყველაფერი გამეკეთებინა, მაგრამ, რადგან სიკეთე არ გასჭრა, დე ბოროტება იყოს ჩემი მეგობარი. დიას, ბოროტებით დავიპყრობ მე ამ როლს და იგი იქნება საუკეთესო ყველა როლს შორის, რაც კი დღემდის ვინმეს უთამაშნია. რადგან ეს არ არის თამაში ჩემი. ეს ცხოვრებაა ჩემი. მაშინ კი დამაუხსებს და დამიმასხვობს საზოგადოება. დიას, საზოგადოებას უყვარს ყოველთვის მოჩვენება და სიკრუე, რადგან თავად განსახიერებს ყოველთვის სიკრუეს. მსახიობს „დღეს“ უყვარს და არა „ხვალე“. იგი დღეს მოითხოვს ტაშსა და უკვილებს და დიდებასაც კი, მაგრამ თუ ყოველივე ეს მას წილად არ ხვდა, ვინ არის დამნაშავე, თუ არა თვით მსახიობი?! წართვით მსახიობს ასპარეზი და ყველა დაფნა-გვირგვინი და დიდებაც წართმეულია. მომეცით ნაბადი და მომეცით, მამაცობ, ლაჩრთა აქ დარჩნენ, თავიანთ ცოლებთან და სიღვრებთან. წინ მომეცით ნაბადი! (დასწვდება ფარდას და შემოიხვევს ტანზე, თითქოს ნაბადია) მდიდართა ხილს სისხლით მოვხვებით და სისხლი სისხლის წილ ჩვენი ცოლებს შეურაცხყოფისათვის! ეს რადა, რომ მომიხვებია? ეს ხომ ნაბადია. არა, ფარდა! უკვე მოუქსოვიათ, როგორ მოასწრეს ან როდის მოიტანეს აქ?! (დებს) შეხედე შენ? წავალ, მოდი ერთხელ კიდევ გავითამაშებ, ჩემს სიცოცხლეში ერთხელ და უკანასკნელად. ნამდვილ როლებს მხო-

ლოდ ერთხელ თამაშობენ და უკანასკნელად ყველაფერი აწოხილ-დაწოხილია და გადაწვეტილი უათმასი!

(გადას)

სცენაზე
მსახიობთა

სცენა მარჯვ

ტატოშის მამული, სასტუმრო.

სასთანაჰა. საკუთარი თვალით ნახე წერილი? ბასიათ. აბა, როგორ შემეძლო ასეთი რამ მომეგონებინა?

სასთანაჰა. და რას წერს ის? ბასიათ. წერს... აი, როგორც იტყვიან... სასთანაჰა. თქვი!

ბასიათ. მე მხოლოდ სიმართლეს ვიტყვი... როგორც ასეთი... თუ მას გმირის როლი მისცეს, ამიტომ თავისთვის ნუ წარმოიდგენს გმირად.

სასთანაჰა. გმირს მოგცემ მე შენ, ვირო... ბასიათ. თეატრი, როგორც იტყვიან... ასეთი... სასთანაჰა. მე შენ ვიჩვენებ თეატრს... რას იკატუნებ თავს?.. თუ ახლავე ყველაფერს არ იტყვი...

ბასიათ. ძვირფასო სასთანაჰა, მათქმევინე ჩემი სათქმელი, რისთვის უყრიხარ? მე ამას იმის გამო კი არ ვაკეთებ, რომ მშურს მისი. რომ მისა როლი მინდა, მაგრამ მასწავლებელი არ მძღვეს. მე ხომ მთელი როლი ზეპირად ვიცი, ყველა დეტალი, თავიდან ბოლომდის. (დუმს).

სასთანაჰა. შემიღე შემიღე?

ბასიათ. მასწავლებელი ნუ მძღვეს მკვლელას როლს მე. ექვიანი და მგრძნობიარე ვარ და ვერ დავმალავ, რაც ჩემშია და რაც ყველაშია. ვუთხარი მე მას ეს, მაგრამ ამით არაფერი შეიცვალა. მასწავლებელმა მიითხარ, ყველას თავისი შესაფერისი როლი ერგო.

სასთანაჰა. დაანებე ბუტბურს თავი, საქმეზე მელაპარაკე, გეცნის? საქმეზე!..

ბასიათ. ნუ მიყვირი, ძვირფასო. მამაშენი და მამაჩემი, როგორც ვამიგონია, არა როგორც ოავდი და გლეხი, არამედ როგორც ტოლები იყვნენ დაკავშირებული ერთმანეთთან. კათოლიკური წესიც საერთო ჰქონდათ.

სასთანაჰა. მე შენ გითხარი, საქმეზე მელაპარაკე...

ბასიათ. მე აქ მხოლოდ შენი პატივისცემით მოვედი, დღერთმა უკან არ მომბარუნოს, თუ ვტყუოდე, და ვანა მე? ვინ არის შენს გულკეთილობას პატივს რომ არ სცემდე?

სასთანაჰა. კარგი აწი, ექუფა. გადადი მთავარზე, თუ არა, მაძულე... (ომბის შეიხედავს ოაზსში)

ბასიათ. წერილით უბოზდა მას, რომ შესვედროდა...

სასთანაჰა. შეხვდნენ მერე ისინი?

ბასიათ. შეხვდნენ.

სასთანაჰა. მერე მან შენ გითხარ, სად შეხვდნენ?

ბასიათ. მთელი დამე არ იყო... შეხვდნენ ისინი...

სასთანაჰა. როგორ, როგორ?... ომბის (გამოჩნდება კარბში). რა მოხდა, სიძვე? სასთანაჰა. შენ რა, ვისმენდა ჩვენი? ომბის. რა მოვივიდა, რა გაქვს ჩემთან დასამალავი?

სასთანაშაჲ. რა მაქვს დასამალავი, მაგრამ მა-
ცალე ცოტაც, რაღაც უნდა გავარკვიო.

ო მახ. ჩემო სიძე, ჩემო დათუნავ, რა მოხდა?
სასთანაშაჲ. მე გიხიარო, რომ მაქვლე (ქარებს
ძალით კეტავს) შენ გესმის, რაც თქვი ახლა?

ბასიათ (შეშინებული). ძვირფასო სასთანაშაჲ,
მოდი, არ ვილაპარაკოთ ძველ დროზე, ახალ დრო-
შიც ხედავ, როგორ დამოკიდებულბაშია ჩვენი მშო-
ბლები...

სასთანაშაჲ. თუკი ახლავე არ დამიმტკიცებ
თქმულს, ფეიცავ ჩემს მკედრებს, რომ რაღაც სასწა-
ულ დანაშულს ჩაივლი. (ამოაქვს რევოლვერი).

ბასიათ. ჩვენ ისეთები ხი არა ვართ, ვისთანაც
სისხლზე შეიძლებოდეს ლაპარაკი, ოღონდაც შენ ამ-
ის გაგონებაც არ გინდა.

სასთანაშაჲ. (რევოლვერს შემართავს). დამი-
ტკიცებელი საბუთი!

ბასიათ. ნუ ჩქარობ... ამ სადამოს ის მოვა. გას-
წი იარალი, შეიძლება შემოხვევით გავარდეს, ეშმაკის
გაქედლია და სისხლი და რძე შეერგვა ერთმანეთს!
სასთანაშაჲ. როდის მოვა?

ბასიათ. შენ ხომ უნდა გამგზავრებულაყავ
დღეს?

სასთანაშაჲ. ხო!

ბასიათ. ოღონდაც არ იფიქრო, რომ ამას რაღაც
წილი მალაპარაკებს. ძვირფასო სასთანაშაჲ, რომელი
ამხანაგი შეგცვლის, თუნდაც ძველი დროც რომ არ
გაკავშირებდეს?

სასთანაშაჲ. როდის უნდა მოვიდეს? მოკლე!
ბასიათ. მე სრულიადაც არ მიხარია ამის თქმა,
მაგრამ ამას სიმართლე მალაპარაკებს. და ამის საუ-
ალებას ეკატერინე აძლევს მას. როდესაც შენ აქ არ
ხარ, ისინი აქვე ხვდებიან ერთმანეთს.

სასთანაშაჲ. როგორ, აქ? ჩემს ოჯახში? მამაო
ღმერთო!

ბასიათ. ამის თქმა ისე ადვილი არ არის, მაგრამ
დაფარვაც მეტი დანაშაულია. თან ჩვენ ისეთი დამო-
კიდებულბა გვქონდა ძველიაგანე...

სასთანაშაჲ. ესე იგი, არ მატყუებ?

ბასიათ. ძვირფასო სასთანაშაჲ, რატომ გგონა,
არ მესმოდეს, რომ ეს ჭურბობა არ არის. გთხოვ
ეს ჩემი ნათქვამი აქვე მოკვდეს. შენ ნახავ, ამავე და-
მით ის აქ თუ არ მოვა.

სასთანაშაჲ. დღეს? მამაო უფალო!

ბასიათ. დიახ, დღეს! ანჩებების აღათ-წესების
მცოდნეს, მე შემოძლია ასეთი ტყვილი ვთქვა? ჩვენ
ხომ ნათესავეები ვართ...!

სასთანაშაჲ. მამაო უფალო! (დუმბილი) გაეთრიე
აქედან და ეს წაიდე. (სვტრის ქისას).

ბასიათ (იჭერს ქისას და ისევ უბრუნებს სასთან-
აშაჲს). სასთანაშაჲ, თუკი შენ ფიქრობ, რომ მე შური
მალაპარაკებს, მაშინ არაფერი გაგაგია ჩემი. მე არ
შემძლო ამის დამალვა. ნათესავეები ვართ ჩვენ. შენ
კი ამის გაგონებაც არ გინდა.

სასთანაშაჲ (ყოყმანით ართმევს ქისას ბასიათს).
გუოფა აწი, წაეთრიე აქედან, ვიდრე ისევ ცოცხა-
ლი ხარ.

ბასიათ. მე კი წავალ, მაგრამ არ მინდა, შენ ცუ-
დად გამოგო.

(მიდის, ავანცენაზე შეეფეთება ომასს, გვერდს
აუქცევს მას. სასთანაშაჲ აღლებულად დადის სვე-

ნაზე, შემდეგ კი გარბის ეკატერინეს ოთახში.)
ბი შეჩერდება კარებთან (უსმენს შათ).

სასთანაშაჲ. რა?

ეკატერინე. მე ეველაფერი მესმოდა.

სასთანაშაჲ. მერე რა?

ეკატერინე. შენ უნდა იცოდე...

სასთანაშაჲ. რა უნდა ვიციოდ მე?

ეკატერინე. მომკალი და მორჩი. რაა მარცხნე
რომ გიყავა. გადმოიტანე მარჯვნე და გაათავე..

სასთანაშაჲ. მოხერხებულად, რა მოხერხებუ-
ლად ლაპარაკობ. (აკეუნებენ) ვინ არის მანდ?

ო მახ. ეს მე ვარ.

სასთანაშაჲ. გაეთრიე ჩემი კარებიდან.

ო მახ. რა მოგივოდა. ჩემო სიძე?

სასთანაშაჲ. გაეთრიე, არ გესმის?

ო მახ. სიძე, შე ძველო!

სასთანაშაჲ. აი, შენ თუ ასე გინდა! (ისვრის
რევოლვერს კარებში).

ო მახ (კარებს სასწრაფოდ შორდება). ვადარეუ-
ლია ეს კაცი, ხედავ შენ? მალიანაც კი მჭარდები!
კინჩიცი გიმტრევია.

სასთანაშაჲ (სროლის შემდეგ უცბად მოგება
გონს და იქვე ჩაქდება). მე ხომ უნდა შეწინაწარ-
მეტყუედა ის, რომ შენ შემარცხენდი. მხოლოდ
ჩემისთანა სულელს შეუძლია თვის უძღურა ცო-
ლის წინაშე. ცუდი სისხლი თვისას აკეთებს, შიი,
მამაო უფალო!

ეკატერინე. ნუ აყოვნებ, ნუ! თუ გული გქვს
მომკალი, ოღონდაც ეს გახედო ძაგებო.

სასთანაშაჲ. ეხ, არა! ოდესმე ჩემი რომ უყო-
ლიყავი და დღეს ჩემთვის გელაატანა, მაშინ მე
მივცემდი თავს უფლებას, მომეკალი, მაგრამ შენც
და შენი სილამაზეც უყოველივის სხვისი იყო. სხვათა
საუწიის ხელყოფა კი...

ეკატერინე. ღმერთო ჩემო, ამას რატომ ლაპ-
არაკობ შენ?

სასთანაშაჲ. სხვებმა გადაწყვიტეს და არა მე,
რომ შენ ჩემი გამხლებოყავ. მე განა ვინმე შემიგო-
ხა? მე ვიციოდი ჩემი ბედისწერის ამბავი, ამატომ
ვცილობდი, ნელა დავშალიყავ. რისთვის სჭირდება
ქორს ყვავილი? ასე ხომ თქვა მასწავლებელმა ურ-
უს-იფამ. ახალი ხალხი, ახალი ხალხი!

ეკატერინე. ღმერთო, რას ლაპარაკობ შენ?!

სასთანაშაჲ. დაღლილი სისხლის ნაშიერი ვარ
მე. მინდოდა, რომ ბოლო ვყოფილიყავ, რომ ჩემს
შემდეგ არაფერი იქნებოდა. ეს მოხუცა მამაჩემმა
მონდოდა ჩემს ბელზე გამარტებია და ჩვენი სასწლის
განახლება. ამიტომ ჩაავლო ხელი ამ მძიმე ტვირთს.
რისთვის არ გადავშენდი მე, რისთვის? მე ხომ მა-
პანების ნებით ვცხოვრობდი, ყუველგვარი პრინცი-
პისა და უფლების გარეშე? მაგარმ ერთი უფლება
მიანც უნდა დამეყოფებინა ჩემთვის, უფლებმა, რომ
ასე არ დავცემულიყავ, ასე არ დავჩინავებულიყავ...

ეკატერინე. სასთანაშაჲ, სასთანაშაჲ..

სასთანაშაჲ. ვეხდავ, უკვე დროც ის არ არის,
რაც ადრე იყო. ჩვენი დროც წავიდა, როდესაც მა-
მაკაცი წლების მანძილზე მიდიოდა დიდების მოსა-
პოვებლად, ცოლი კი შინ ელოდებოდა ჩერიათი. ჩვენს
დროში კი ეველაფერი შეიძლება მოხდეს, გაყიდო
არა მარტო უფლებ-მამული, არამედ სინდის-ნამუსიც.

ეკატერინე. სასთანაშაჲ, ღმერთო, გემუღარები..

დამიჯერე, არც შენი და არც ჩემი სინდის-ნამუსი მე არ შემირცხვენია, მაგრამ...

სასთანაჲჲ. მაგრამ რა?

ეკატერინე. მაგრამ ის, რომ მე ვნახე თეატრი და შევიყვარე იგი. ეს კი ნიშნავს, ნახო ქეშმარიტი ცხოვრება და გაუსინჯო მის გემო.

სასთანაჲჲ. ნეტავ ყოფილიყავ შენ სხვისი შეილი, სხვისი სიყვარული! ძვირფას საუწეს ღირსეული პატრონი უნდა...

ეკატერინე. სასთანაჲჲ, ღმერთო ჩემო, რომ იცოდე, მე მხოლოდ ახლა გიხილე შენ, ეს მხოლოდ შენით ამბობდა თვალები და ვიხილე მე შენი სიმაღლე და ღირსება შენი...

სასთანაჲჲ. დიას, თქვენ როცა გადაწყვეტთ ქმრის ღალატს, გამართლებასაც პოულობთ, რომ ისინი სულელები, ხეპრები არიან. ასე უფრო გამართლებულია და უფრო ადვილიც.

ეკატერინე. სასთანაჲჲ, შენ დიდი ხარ, შენ მაღალი ხარ. შენი სული სუფთაა და ღირსეული, მაგრამ ჩემთვის აწი ყველაფერი უცხოა და უმეაქნისი, ჩემთვის ყველაფერი დამთავრდა, დამისხვრა და სხვანაირად არც შეიძლება...

სასთანაჲჲ. სხვანაირად...

ეკატერინე. რა ვუყო მე ამ გულს? მე იგი არ მისმენს, მოკალი და ამით დამთავრდება სუყველაფერი.

სასთანაჲჲ. შენ გინდა, რომ მე დანაშაული ჩავიდინო? არა! მე მივდივარ! (კართან შემობრუნდება და უმიზნებს რევოლვერს საქორწილო სურათს კედელზე, ესერის და ზედ შუბლზე გახვრტს). აი, უკვე გავაფრე ხაზი ჩვენს შორის. (გაღის).

ეკატერინე. ეს ხაზი არ არის. მან მოახვედრა პირდაპირ მისივე გამოსახულებას, პირდაპირ შუბლში. ამით წერტილი დაესვა ჩვენი ცხოვრების ერთ ნაწილს... საბედისწერო წერტილი...

სკანან მათათ

მსახიობთა ოთახი

ბასიათ (მიღის ასთანის საწოლთან და აღვიძებს) ასთან!

ასთან. რა მოხდა, ბასიათ?

ბასიათ. მე ახლა ანჩებთან ვიყავი.

ასთან. როგორ მიხვედი შენ იქ?

ბასიათ. სასთანაჲჲმა დამპატიოა, მაგრამ ეს როდია მთავარი.

ასთან. აბა, რა? რაიმე მოხდა?

ბასიათ. აი, სულ ახლახან სასთანაჲჲს ჩაქდა ეტლში და წავიდა თავის საქმეზე.

ასთან. მერე რა?

ბასიათ. მე ეკატერინეს ველაპარაკე.

ასთან. მერე რა?

ბასიათ. იგი გელის შენ ღღეს.

ასთან (წამოხტება). რას ამბობ, ბასიათ?

ბასიათ. ქალბატონი მე მომენდო, შენ კი ყვირილით გინდა, ყველას გაავებინო.

ასთან. ეს შეუძლებელია, ბასიათ.

ბასიათ. მე ხომ არ ვტყუებ?

ასთან. კი მარა, მაინც შეუძლებელია ეს.

ბასიათ. მე გაღმოგეცი და აწი შენ უკეთ იცი შენი საქმისა.

ასთან. მეტი ჩვენი შეხვედრა მაინც შეუძლებელია.

ბასიათ. ასთან, ჩვენ ღღესანს არ გვიღიპარაკენია, რაღაც მოხდა ალბათ, რადგანაც მას შენი ნახვები სურს.

ასთან. კარგი.. მაგრამ...

ბასიათ. როცა მე მას ვუთხარ, რომ ჩვენ ერთი ძძუთი გავიწარდეთ და ძძუმტერი ვართ, იგი მომინდო. ო, როგორ უყვარს მას თეატრი თეატრი მისი სიცოცხლეა. მიიხრა, რომ შენ ის ამ საღამოს უნდა ნახო. შემდეგ გვიან იქნება. ვვიქრობდი, ვვიქრობდი, როგორ გავაგებინო.

ასთან. ეს შეუძლებელია.

ბასიათ. როგორც გინდოდეს, ძმობილო, მიიხრა კი, როგორმე მოვიდესო, მართო ვიქნებიო.

ასთან. ღმერთო ჩემო, ბასიათ, ეს რომ ვინმემ გაიგოს?

ბასიათ. მე ვაფანებ ჩვენს ძძუმტერობას.

ასთან. მე მაღდივარ.

ბასიათ. ღმერთმა ხელი მოგიმართოს, ჩემო ძმავო, მეტი მე რითი გემსახურო?

ასთან. გმაღლობთ, ბასიათ, მე მივდივარ. (გაღის)

ბასიათ. წადი, წადი, შენ გელოდებიან. შენ ითამაშე ცხოვრებაში, სცენა კი მე დამითმე. (თავში იცემს ხელს) უხ!

სკანან მეთერთმეტი

ტატიშის სამფლობელო. სასტუმრო

ომახ. შე ცოცხლად დასამიწებელი, როგორ გამოძაყე და შემარცხენი!

ეკატერინე. მე შენ გეუბნები, ის არ უნდა მოვიდეს, ეს ყველაფერი მოგოჩინდა.

ომახ. ის ბიჭი არ იტყოდა ასეთ ტყუილს.

ეკატერინე. მსგავს ნაძირალებს რა შეუძლათ სიკრუის მეთ?

ომახ. ის რომ ტყუოდეს, ფულსაც აიღებდა.

ეკატერინე. მას შურს მეგობრისა. ყველაფერს ამას შურის გამო აკეთებს.

ასთანაჲჲს ხმა: თავი, თავი, მამაჩემო, ხელი არ გამიშვა, წყუთლიმც იყავ, მამაჩემო!

ტატიშის ხმა. არ გიშვებ, შე უბედურო, ნუ გეშინია.

ომახ. ასე ყვირის ის.

ეკატერინე. მას ეჩვენება, რომ ტყუია თავში ჩარტა.

ომახ. იმის შემდეგ, რაც სურათს ესროლა.

ეკატერინე. ხო, მას შემდეგ.

სასთანაჲჲს ხმა. არ გამიშვა ხელი. როცა შენ გიკვირა ჩემი თავი, მაშინ მე უკეთ ვგრძნობ თავს.

ომახ. ხო, შენ კი ღადმარხე, ჩემო დავო, როგორ გადაიმისხვრიე ხერხემალი! მე მალე გადავაშენებ მაგ შენს მსახიობს, შემდეგ კი შენ მოგელაპარაკები. აღრედაც მუყვედრიდნენ, ობოლი მოვიყვანეთ და დავისვათ შინო, აწი სულ მარა იქნება? იმასაც დამატებენ.. აბა, შეიძლებაო, რაიმე კარგი მომხდარიყო?

ეკატერინე. შენ მხოლოდ ის გაწუხებს, რას იტყვიან, ჩემი თავი კი ჭანდაბას. ტყუილა კი არ ამბობენ, ობოლბა შებრალებათ.

ომახ. ჩემი ერთადერთი სიმდიდრე ჩემი სინდის-ნამუსია. (მიღის, ისმის სასთანაჲჲს ყვირილი) ერ-

თხელ მინც გამოდგომოდა ის თავი მაგას, სანამ ატკივდებოდა. ტყუილად მარცხვენ მეც და საკუთარ თავსაც.

სასთანაჲსი სხმა. თავი, თავი!
ეკატერინე. უკეთესი იყო, მე მოვკვდარეიყავ. ომას. უკეთესი იყო, ერთად დავხოცოდიყავით, ორთავე.

ტატისხის სხმა. ოი, შე უბედურო!
ეკატერინე. დამიჯერე, არავინ არ უნდა მოვიდეს.

ომას. წუნარად. წუნარად!
ეკატერინე. არ მოვა, აანთე სინათლე!
ომას. წუნარად. (აიღებს ჭოხს და იმსლება ფანჯარასთან).

ასთან (გამოჩნდება ფანჯარაში). ჩემო პატარა დედოფალო, შენ მიხმე, მეც მოვედი.
ეკატერინე. მოღი? ორთავ ჩვენს დასალუჲად...

სენა მითორმეტი
ტატიშის სასახლე. სასტუმრო

გუფხანაშ. საიდან სადღა? როგორ გავახსენდით, თავადო ანჩა? მე კი მეგონა, უკვე დიდიხნის დაიწყოვინა ღვაკდი. გუფხანაშ-მკითხავი მინკვეულია დავიწყებას. დღეს ახალი თაობა მოღის და უჩემოდ ყოფნას ჰადაგებს.

ტატიშ. ნუ ჩაერთვები ახლა. გაჩუმდი და მითხარ, რაც იცი.

გუფხანაშ. შემეძლია, რამე დაგიმალო? ჩემო დიდებულო, ის მიჩვენია, მე მოკვდე შენს სასაცვლოდ. სულაც არ ვარ ჩემი მისნობით კმაყოფილია. წყევლა-კრულვა მეტი მაქვს, ვიდრე მადლიერება.

ტატიშ. გაშვდი, მალე გაშალე ღობიო. აი, ეს შენია. (აძლევს ფულს).

გუფხანაშ. ეს ბევრია, მხოლოდ სამ ვერცხლს ავიღებ.

ტატიშ. ყველა შენია, კიდევ მიიღებ, ოღონდ უნდა მიშველო.

გუფხანაშ. დანარჩენს შემდეგ ავიღებ, როცა შენს სწულებას მოვარჩენ.

ეკატერინეს ოთახი

სასთანაჲს. მამჩემო, მიშველე, შენ ხომ ამბობდი, ყოვლისშემძლე ვარო. გამიტხე მე თავი და ამომიღე ტუცია.

ტატიშ. რითი გიშველო, შე საცოლაო, მე, უგულო და უსულყო ადამიანმა. დედაშენი რომ იყოს ცოცხალი, ის გიშველიდა, ის ჩაიკრავდა გულში და გაგათობდა, შვილო. დედაშენი დაგაწყნარებდა და იმას დაგიბრუნებდა, რაც ბავშვობისას დაგაკლდა, შე საცოლაო.

სასთანაჲს. მამა, რას მიუბრუნებ, არ ხედავ, რაც მომივიდა?

ტატიშ. მე უბედურმა, რატომ არ მოგიხმინე, როცა შენ ამბობდი, რომ ბოლო შტო ხარ ჩვენი. რაც მე შევცოდე, რაც ჩვენებმა შევცოდე, ყველაფერი ერთად დაგროვდა და შენ უნდა ზღო სამაგიერო?
სასთანაჲს. მამა, დამიხსენ, მამა!

სასტუმრო

ომას. სინდის-ნამუსისათვის არც შენ და არც საკუთარ თავს დავინდობ.

ეკატერინე. ტყუი, შენ მხოლოდ შენს თავზე ფიქრობ და ზრუნავ.

ომას. დამ!
ეკატერინე. სცოდავ ალექსანდრაო.

ომას. მე მიყვარს ის.

ეკატერინე. შენ? ვანა შენ შეგიძლია ვინმეს სიყვარული? ნუთუ დავაფიწყდა, როგორ გიყვარდა ცოცხალი ქათმების პუტვა და გაშვება. ასეთი ადამიანები სიყვარულისათვის არ არიან გაჩენილნი.

ომას. დამ!
ეკატერინე. ალექსანდრას ეყურკურები იმ იმედით, რომ მამამისის ადგილ-მამული ჩაიგდო ხელში. იმას კი არ ხედავ, როგორ დაგცინის და გამასხარავებს.

ომას. დამ, ნუთუ არ ეკმარა შენთვის, რომ ხერხემალი გადამიხსვრივ.
(მიღის ფანჯარასთან)

ეკატერინე. არავინაც არ მოვა, ტყუილა ელოდები.

ომას. ვნახთ ერთი! როგორ ძვრება სხვათა საქმეებში.. ჩემი ნამუსი, ჩემი სინდისი, ჩემი სიმდიდრე... დამთავრდა ყველაფერი.

ისევ ტატიშისა და გუფხანაშის შეხედრის სენა

ტატიშ. არ დამიშალო, რაც კი იცი.

გუფხანაშ. სამი ვერცხლის მეტი თუ ავიღო, ჩემი სიკვდილი გაეგონოს. არც მაგას ავიღებდი, მაგრამ ითქობრებენ, რომ ჩემი ხელობა არაფრად ღირს.

ტატიშ. შენ კი გადაშენდი. სული შენი დაიწვას და ფერფლი ეშჲკაცე წაუღია. დაური თუ არა ღობიოს კაცლებს?

გუფხანაშ. ახლავე, ახლავე, შენ ოღონდ დაქვია და გაჩუმდი (ყრის ღობიოს მარცხლებს). უი, ჩემო დიდებულო თავადო, არ გახსოვარ, არ გახსოვარ, არც ახლა გამიხსენებდი, დიდი ცოდევა რომ არ დატრიალებულიყო. განა შენი ვალი არ არას, თავადო, შთაგონო ხალხს ჩემი ფასი?!

ტატიშ. რას ხედავ, იქ რა გამოვიდა?

გუფხანაშ. შენ ნუ ჩქარობ და მეც ნუ მჩქარებ. ხიჩქარე არ უყვარს ამ საქმეს. (იცვლის ხმას, იღვწალი უხდება). შვილევ დარდობ, თავადო.

ტატიშ. ჰო! (შეტოკლება).

გუფხანაშ. (ანიშნებს, რომ დაწყნარდეს) წვალობს, წვალობს თავადო, მის დამაწყვეტარს ჰქონდეს ასეთი დღე.

ტატიშ. შენ დაიწვი მინც და მინც ცეცხლზე, შენ!

გუფხანაშ (არ უსმენს). აყვედრიდნენ თავადს. რცხენოდამი მის მშობლებს, ნათესაებს. ეს აღარღებდა მას? არა! ახლა კი მამის ნაცვლად შვილი იტანება, აწვალებს თავის ტკივილი. მტერსაც არ მოუსურვებ ასეთ რაიმეს. მან მოკლა თავისი სახე, თავისი გამოსახულება (თითქოს გონს მოეგო).

ტატიშ. რა შეველის მას?

გუფხანაშ. უი. ნამუსიანად არ გიცხოვრია, თავადო. ვიდრე უბედურება არ გეწვია, არც გაგახსენებია ძველი აფხაზური წეს-ჩვეულება. ახლა კი ზიხარ და იწყებლები.

ტატიშ. ათქვი, რა უნდა გავაკეთო, ადამიანო? ერთადერთი შვილისათვის არაფერს დავიშურებ.

გუფხანაშ. უნდა შესწირო რამე.

ტატიშ. არაფერს დავიშურებ, რაც კი გამაჩნია, ერთადერთი შვილისათვის. ახლავე გავამზადებ, რაც საჭიროა. შენ მოდი ოღონდაც, გუფხანაშ, ვალში არ დაგრჩები.

გუფხანაშ. როგორ არ მოვალ! განა აქ შეიძლება დაყოვნება? ხვალვე მოვალ.

ტატიშ. დღისათვის ყველაფერი მზად მექნება. გუფხანაშ. ახლავე წადი შვილთან, ტკივლები-საგან მან შეიძლება თავიც მოიკლას.

ტატიშ. მას წუთითაც არ ტოვებენ, დარჩებენ. გუფხანაშ. წადი შვილთან. ხვალისათვის კი შეხანირი უნდა იყოს არაჩვეულებრივი. წად, მე ყველაფერს ვეტყვი ომასს.

ტატიშ. ყველაფერისათვის მზად ვახლავარო. ხვალისათვის ხალხს გამოგიგზავნით. (გუფხანაში გადის). ეკატერინე (გამორჩნდება კარებთან). მოდი აქ, წმინდა ქალი!

გუფხანაშ. რა გინდა, შვილო? (მიდის ეკატერინეს ოთახში).

სცენა მეცამეტე

ტატიშის სასახლე. სატურმო.

გუფხანაშ. მე შენ არ მომიტყუებისხარ, მზეთუ-ნახვო დედოფალი. გადავჩინე შენი ახალგაზრდა. ეკატერინე. როგორ, რანაირად? ღმერთო ჩემო!..

გუფხანაშ. მე გავაკეთე ისე, რომ შენს ახალგაზრდას შესწირავენ ღმერთებს.

ეკატერინე. რაო, რა თქვით?

გუფხანაშ. შენ ხომ გაგიგონია, რომ შესაწირავ არ უნდა მოიკლას.

ეკატერინე. მერე, მერე?

გუფხანაშ. სამჭერ შემოავლებენ თავს იმ ახალგაზრდას შენს ქმარს.

ეკატერინე. რომ ჩემი ქმრის ცოდვები ასთან-ზე გადავიღებ, არა?

გუფხანაშ. მაგრამ შემდეგ მისი მოკვლა არ შეიძლება. სხვანაირად მამაშენი მას ცოცხალს არ დატოვებდა, უტყვევლად.

ტატიშ (შესვლისთანავე). რას ჩურჩულებთ თქვენ? გუფხანაშ. მე ვუთხარი შენს რძალს, რომ მისი ქმარი უკეთ გახდება, თუ იგი შელოცვის დროს თაფლის სანთლებს დაიკერს ხელში.

ტატიშ. შენ რა, წინააღმდეგი ხარ?

გუფხანაშ. შენ ხომ თანახმა ხარ, ღამაშო დედოფალი? (ეკატერინე თანხმობის ნიშნად უქნებს თავს).

ტატიშ. ომას, შემოიყვანე ის. (ომასს შემოჰყავს ასთანი. იგი ფეხშიშველად და თეთრებშია ჩაცმული). ომას. მე ყველაფერი გავაკეთე, რაც შენ გინდოდა, ტატიშ.

ტატიშ. ისინი მოვიდნენ უკვე? ომას. ქვემოთ იცდიან.

გუფხანაშ. ვის ელოდებიან ქვემოთ?

ტატიშ. ეს უკვე ჩვენი საქმეა.

სასთანაჰაჰ. თავი, თავი, მამაო უფალო!

ტატიშ. მოითმინე, შვილო, ცოტაც მოითმინე და ყველაფერი დასრულდება.

ასთან. ეს რა მოგიტყობიათ? ეს ხომ არაკანონიერია? მე აუცილებლად ვიჩივლებ.

ომას. იჩივლე, იჩივლე და გაზეთშიაც დაწერეთ თუ გინდა.

(ასთანი შეხედავს ეკატერინეს. იგი ნიშნად თავს დაუქნევს)

ასთან (მოკრით). სად გაგონილა ასეთი რამ? ტატიშ. დაიწუე, დაიწუე, გუფხანაში!

გუფხანაშ. ყველამ კიდეცაა გაიწუა. (ომასი და ტატიში კარბისაკენ მიიწვიან. ეკატერინე კი კუთხეში იდგება სანთლით ხელში).

სასთანაჰაჰ. თავი, თავი, მამაო უფალო!

გუფხანაშ. შენ აქ დადექი, შვილო. (ჩაკიდებს ხელს სასთანასს და აყენებს შუა ადგილას) მოითმინე, შვილო, ახლავე გათავდება ყველაფერი. (ასთანს) გულით იყავი, შვილო, თანახმა. უკვე დიდხანია, ასეთი რამ არ გავკეთებულა, მაგრამ ძველად ეს მიღებული იყო. ასეთი ბედისა ყოფილხარ, შვილო, გულით დავეთანხმე, თავდასცე ეშველება და შენი ცოდვებიც გეპატიება. შენ ღმერთთა შესაწირი ხარ, წმინდანი გახდება.

ასთან. (ზიზილოთ) აუცილებლად!

გუფხანაშ. ნუ გეშინია, შვილო!

ასთან. მე არაფრის მეშინია.

გუფხანაშ. დადექი აქ. (მიდის და აანთებს ეკატერინეს სანთელს) ნომირას-ჩიმირახ, ჩიმირახ-ნომირას! (რალაცას ბუტბუტებს რამდენიმე წუთს, შემდეგ მიუახლოვდება ასთანს) წამოდი ჩემთან, შვილო, სურაფრის გეშინია. (მიჰყავს სასთანასთან).

სასთანაჰაჰ. მიშველის კი მე ეს? ოი, თავო ჩემო!

ასთან. ვინ იცის.

გუფხანაშ. არ თქვა ასე. როგორ შეიძლება დაეკვება, შვილო? ახლა გაჩუმდი. (მოკრით) ყველა დაწუნარდის! (ის და ასთანი გარს შემოუვლიან სასთანასს).

ასთან. სიკრუეა ეს ყველაფერი.

გუფხანაშ. დაწუნარდი, ქვილო, დაწუნარდი!

ომას. ეს კიდევ იცინის.

ტატიშ. სიწუნარე!

ასთან (ცუღად ხდება). ვაიმე, დედა, დედა!

გუფხანაშ. გამაგრდი, შვილო, კიდევ ერთხელ შემოვუვლით ავადმყოფს.

სასთანაჰაჰ. მომეშმარება?

გუფხანაშ. მიეშმარე, შვილო, მას. ერთი სისხლი აქვს ყველა ხალხს ამ დღუნაზე. მოკლდე მას თავზე ხელი (ასთანი კიდებს ხელს თავზე, ის თვითონ კანკალებს ამ დროს). აი, ასე, კარგია, აი ასე კარგია. (რამდენიმე ხანს ისე ბუტბუტებს). ნამირას-ჩიმირახ, ჩიმირახ-ნომირას! (გასწევს ასთანს, დიდი პაუზა).

ტატიშ. თქვენ უკვე დაამთავრეთ?

გუფხანაშ. (თავს უქნევს თანხმობის ნიშნად). სიწუნარე!

ტატიშ. როგორ გრძნობ თავს, შვილო ჩემო?

გუფხანაშ. სიწუნარე!

ომას. ის უკვე უკეთაა, სახზე ეტყობა.

ტატიშ. მამ, დაუძახე, მოვიდნენ და წაიყვანონ.

ომას. პოლიცია, პოლიცია, შემოვლით!..

ეკატერინე. ეს როგორ?

გუფხანაშ. ის ხომ წმინდანია? მისი შეხება არ შეიძლება.

ტატიშ. სადღაც შორს გაგზავნიან, იმისათვის, რომ აქ არ იხეტიალოს.

ასთან. (კარგში) გამიშვით!

ტატიშ (პოლიციას). არ გახდომო!

გუფხანაშ. გაუშვით, თავადო. მას წასასულელი გზა არსადა აქვს.

ტატიშ. გაუშვით! (პოლიცია უშვებს ხელს ასთანს. ის უახლოვდება ეკატერინეს და დგება მის წინ).

(ღილი ღუმლით.)

ასთან (ყოყმანით). მშვიდობით, პატარა დედოფალი და მამაკითხ, რადგან თქვენი შეხება არ შეიძლება... (იღებს სანთელს და კოცნის მის წინ).

ეკატერინე. მან ცეცხლს აკოცა, ცეცხლს. (გული შეუღონდება და ეცემა).

სცენა მეთოთხმედი

ბასიათ. (იზომებს, ირგებს გვირის სამოსელს) უნდა დავამსხვრიო ეს რკინის ბორკილები!.. სად არის მოწვრის ბუშტი? შე კარნახიც არ მჭირდება, როგორც წყვირთებს. მე... მე... მთელი როლი წეპირად ვიცი, შემიძლია, რომ თავიდან ბოლომდე ჩავაბუღებულა.

ალიას. ცოტა მაინც შეგრცხვეს, შე ეშმაკის ნაშერიო.

ბასიათ. მე შენ ვიჩვენებ ეშმაკის ნაშერს! რასი უნდა მრცხვენოდე?

ალიას. არც კი ვიციო, რა მოელის ჩვენს მეგობარს, შენ კი გახარებული ხარ.

ბასიათ. იგი თუ არა შენ, რომ შენზე უფრო ჩემი მკვიდრია იცი. მაგრამ იმპერიის მტერი არ შეიძლება ჩემი მეგობარა იყოს. გესმის შენ?

ალიას. ბასიათ, არ გახდომო, ამის თქმა! გულისა. უსიხრცელი!

ალიას. ესეც ადამიანად გაურჩენია ღმერთს, ამაზე უსამართლობა შეიძლება იყოს?

(ეცემა ბასიათს)

გულისა (დგება მათ შორის). დაწუნარდით. მოსახდენი, ისედაც მოხდება!

ბასიათ. გაუშვი, გაუშვი. ვის ეშინია შენი? ის მართლაც ძალიან გვაკნენ შენ.

ალიას. მეგობრის უხედურება განარებს, არა? ასეთ მდგომარეობაში მაინც ნუ შეურაცხყოფ მას.

ბასიათ. მე რა შუაში ვარ, როცა მას პროკლამაციები უპოვენს უკრამში.

ალიას. უნამუსო, შენც იმ გამყიდველთა შორის ხარ.

ბასიათ. განა ის არ იყო იმპერიის მტრებისა და მემამოხეთა მომხრე?

ალიას. ეს ყველაფერი მხოლოდ მახეა, ასთანის მისამორებლად. ეს ყველამ იცის და შენც მათ შორის.

მასწავლებელი. რა მოგივიდათ თქვენ?

ალიას. ისიც საკითხავია, თუ ვინ ჩაუღო მას ის ფურცლები.

გულისა. ვემცადინებოთ. მასწავლებელი!..

ბასიათ. მაშინებენ კიდევ. მე ახალი როლისათვის ვემზადები, მათ კი უნდათ ბასიათი გამოიფუქონ. (წაშორდება) პროკლამაციებშიც მე მდებენ ბრალს, არა? მასწავლებელი. ტავდაროვს ვიხივე ასთანზე. მე მგონია, რაიმეს გავხდებით. ისე დამტკიცდა, რომ პროკლამაციები მისი არ ყოფილა.

ბასიათ (უხერხულად). სად არის მოწვრის ბუშტი?

სცენა მეთხუთმედი

ტატიშის სასახლე. სასტუმრო.

ომას. ალექსანდრა, დამრთოვენ კი მე ნებას? ალექსანდრა. დაწუნარდი, იმხიყო, შენ სულ ცეცხლი ხარ. განა ასე შეიძლება?

ომას. როგორ გამოეთქვა... ნეტავ ვიყო აბრეშუმის პერანგი თქვენს ტანზე.

ალექსანდრა. შენ ხომ არ დაგვიწყებია ჩვენი დათქმული?

ომას. ჩემს დას არ შეუძლია არ გახდეს მსახიობი, თუ თქვენ ამას მოისურებთ..

ალექსანდრა. შენ მოგწონს შენი ახალი თანამდებობა?

ომას. ალექსანდრა, მე მინდა, მთელი ძალ-ღონითა და შეგნებით ვემსახურო ხელმწიფებსა და იმპერას.

ალექსანდრა. უყურე შენ ამას?

ომას. გულს რა მოგუხერხო, გულს? ალექსანდრა. რას ამბობს მისი ქმარი?

ომას. სასთანაზი? რასაც ჩვენ მოვისურვებთ, იმას იტყვის.

ალექსანდრა. მაინც რას?

ომას. არასდროს მინახავს ჩემი და და სიძე ასე შემხატებილებულნი.

ალექსანდრა. მართლა, თავადო?

ომას. მასაც დავითანხმებ. მთავარი დაბრკოლება, ალექსანდრა, უკვე გადალახულია. აღარ იქნება უკვე ის თავიერი მსახიობი. ვინ იცავს ჩემი ღის ნამუსს ჩემზე მეტად, ალექსანდრა... (უნდა რომ დაეტაკოს).

ალექსანდრა. დაწუნარდი, დაწუნარდი, მართლაც; ცეცხლი, ცეცხლი. (ხაზგასმით) მე ჩემი დანაპირები უკვე შევასრულე.

ომას. ალექსანდრა!..

სცენა მეთექვსმედი

ახალი თეატრის სცენა. კულისები.

მასწავლებელი. (შემოდის) იმდენი ხალხი მოსულა, ჩვენი ახალი თეატრი ნახევარსაც ვერ დაიტევს. თქვენ რომ იცოდეთ, როგორ გავაგარებთ ახლა! ასთან!

ბასიათ (ცდილობს მასწავლებლის გასაგონად). ...და ერთხელ კიდევ განილება ის რკინის კარები, რომ საკვდილის გველი შემოვიყვან ჩემთან... მასწავლებელი. უფრო ბუნებრივად... მაგრამ ახლა...

ბასიათ. მე კარნახი არ მჭირდება, მასწავლებელი!..

რომ დამემხვრია ეს ბორკილები და ჩამომეღო ეს კარები,

ო, მაშინ როგორ გაეჭიროლებდი იქეთკენ, სადაც თავისუფლების ჰქრიან ქარები.

მასწავლებელი. მესმის, ბასიათ... ბასიათ. როგორ ლამაზად გამომდის, როგორი უღერა და სიღრმე აქვს, კიდევ ვისგან მოიხმენთ ასეთ ტკილ რაყარეს!

გულისა. მასწავლებელი!

მასწავლებელი. ის უკვე აქ არის, გაიხიდე კარებისაკენ, ბასიათ. (კარებში ასთანს დგას).

მსახიობები. შენ საიდან? როგორ მოხვედი აქ? ასთან (თამაშ-თამაშით) მე ისევ თქვენთან ვარ, ძვირფასო მეგობრებო და ისევ მინდა გზა ბედისწერის მოგჩვენა მტრის სისხლით.

მასწავლებელი. გამატარეთ, გამატარეთ. (მიემართება ასთანსაკენ) ასთან, ჩემო სამაყვეს!..

ასთან. კიდევ ერთხელ, აქვე რომ დაიპირონ და ეს რომ ვიცოდე, მინც მოვიდოდი. როგორ შემძლო არ მოვსულიყავ, მასწავლებლო? როგორ ველოდით ამ დღეს? მინდა საკუთარი თვალებით ვნახო, თქვენი ვასვლა კულისიდან ნამდვილ სცენაზე. ბასიათ. შენ დაბრუნდი, ძმაო!

ასთან. დავბრუნდი, როგორც ხედავ!

აღიას. (ასთანს ჩუბჩულოთ) თუ ვაჟაკი ხარ, დღეს ზმა, კრინტი!

ასთან. კარგი, ასედაც იყოს!

მასწავლებელი. (გაიგონებს მათს საუბარს) რაშია საქმე?

გუდისა. მასწავლებლო, თქვენ მგონი, რაღაც გინდოდათ გეთქვათ?!

მასწავლებელი. ამჟამად საქმეები უკეთ მიდის, ასთან. მე ველაპარაკე გენერალ ტავდოროვს. მან მოგვანება დღეს აქ გამოჩინეს. დაე, ითამაშოს ის თქვენმა საუბრებსო მსახიობმაო.

გუდისა. და იცი, ვისი წყალობით? ალექსანდრას!

ასთან. როგორ?

ბასიათ. როგორ?

მასწავლებელი. ასე რომ, შენ დღეს გამოდიხარ.

ბასიათ. მასწავლებლო, მე ზომ სათამაშო არა ვარ!..

მასწავლებელი. მოთმინება იქონიე, ბასიათ. შენ ზომ იცი, როგორ ვნატობდით ამ საათს?!

ბასიათ. დღეიდან ჩემს ფეხს აქ ვერვინ ნახავს.

მასწავლებელი. დღეს აქ მთელი აფხაზთი მოვიდა. დღეს თქვენი განოსვლა უნდა ჰგავდეს ბომბის აფეთქებას.

ბასიათ. გამომართვი შენი ტანსაცმელი.

მასწავლებელი. ყველაფერს მზად ხართ?

მსახიობები. ყველანი მზად ვართ!

(აპლოდისმენტი)

მოქმედება ცოტა ხნის შემდეგ — სცენაზე

(ასთან პატიმრის ტანისამოსში მიკრულია კედელთან) ასთან. დანაშაული რა ჰქონდათ ნეტავ წინარებს ჩვენსას, ბედი რომ სჭიდათ?!

მე მათ საფლავებს სიზმარში ვხედავ და ქარიშხალი ცხოვრების გზიდან მიგვერეკება სადღაც და საით

და მისამართიც არ გავგანჩია და ნახახლარზე ქვითინებს ქარი

და კრილობები მკერდზე გავჩანია.

მაყურებელი. განა ეს მსახიობი ციხეში არ იქნა?

მეორე მაყურებელი. გაზეთები იტყობინებოდნენ, რომ დაკერილიაო.

მესამე მაყურებელი. ეტყობა, გაუშვეს.

მეოთხე მაყურებელი. ლიბერალიზმი, ნამდვილი.

ალექსანდრა (ხელს ჩამოართმევს ომასს და მოუქვს). ომასიკო!

ომას (კმაყოფილებით). ცეცხლი ხარ, ცეცხლი!

ალექსანდრა. ჩუმად, შე ბრძოვო! ტავდაროვი (მიმართავს ალექსანდრას, ისე, რომ ყველა ვაიგონოს). მე დაბუტრე მაგ ბრუნს საქმე. იქ დანაშაულს მე ვერ ვხედავ. განა სიყვარული დანაშაულია?

მაყურებელი. ეს, ჩემო ტატიშ, წავიდა შენი დრო და ეტყობა, არც იმდენად ძლიერი ხარ, რამდენსაც იბუტები.

ტატიშ. დამცინის ის სალახანა გენერალი, მაგრამ, მოკვლავ არ შემოძლია, რადგან შეიღს დამილუპავენ.

ომას. ეშმაკსაც წაუღიხარ შენი ცრუ რწმენით, ბებერო სულელიო. (ხმამალა ტატიშს) მე ახლავ დავბრუნდები. (დგება და მიდის).

ასთან (აგრძელებს მონოლოგს). ო, ასე მკაცრად ჩვენ ვინ დავწყევლე და ვინ პატრონობს ჩვენს სარჩო-სამადს, როგორც უფსკრულთან აკვნის დარწვევა, ხმა საოცარი სიზმარში ატანს.

ვინ მოიარა ჩვენი სოფლები, ვინ იყო ციდან გამოგზავნილი, ვერ მოვიპოვეთ ჩვენი სამყოფი პური, პაერი, ცეცხლი, მარილი.

(ახალი თეატრის კოლისებში შედის ომასი) მასწავლებელი. ახლა ჩვენ ნამდვილი მსახიობები გვყავს, რომლებიც ცხოვრობენ სცენაზე, არამწალები კი არა, მსახიობები, რომელთაც ესმით და უყვართ ხელოვნება და ძალა შესწევთ უჩვენიო ხალხს თვანათი ტალანტი. აი, ხელოვნება! (ხელს იწვივს ასთანსაკენ) ახლა, როცა ყველაფერი კარგად დამთავრდა, უნდა გითხრაო, რომ ძალიან ვწიშობდი, ძალიან. ძნელია ხალხს დაუბრუნო ის, რაც მას ეკუთვნის. დაიხ, ჩვენ ეს დღეს შევძელით, ჩვენ გავიმარჯვებო!..

(ომასი იღებს ჩუმად თოფს და დებს შიგ ვაზნას) ომას. ახლა ის უკვე დატენილია და თავის სიტყვას იტყვის. დაიხ, შენ მიიღებ შენი გამბედაობის სამაგიეროდ, მსახიობო. ახლა უკვე ჩემი სინდისი სუფთაა.

ასთან. უცხო ტურფებით მიწა გადახნეს, აქ უცხო ხალხთა არს ურამული, უცხო ყორანი ზვერავს სანახებს, ისარს მოწამულს ტურცინის აშური.

დავკიპურეს ნელა, დავკიპურეს მშვიდად, გავზღიო სტუმრები ჩვენივ მამულის და უამი ასე გვცდიდა და გვცდიდა, სად სიმშვიდილი, იქ სიყვარული.

სად სიყვარული, იქვე დალატი, ასე ჩაქოლეს ჩვენი წყარონი და მომყარეს მკერდზე საფანტი და სისხლად ასე ამოვწყაროვდი.

სად ეხებები, წინაპრის სულო, ვის ჩაუხერგავს კუბოს ფიცრები? მეც გაფლეთილი შემომარჩა გული და სისხლისაგან ნელა ვიცლები...

(აპლოდისმენტი)

კულისების მიღმა

აღიას (ქალის ტანისამოსში) მასწავლებლო, იქნებ არ გამოვიდე, იქნებ სიცილი გამოვიწვიო მაყურებელში?!

მასწავლებელი. კარგი, მეც ვიფიქრე მაგაზე.
არ გამოხვიდე.

ბასიათ. მეც არ ვისვრი.

მასწავლებელი. არა, ბასიათ, შენ რომ არ ის-
როლო, არ შეიძლება.

ბასიათ. არა, არ გამოვლ შე.
მასწავლებელი. კარგი, ბასიათ, შემდეგ მე
შეგიცად ამ როლს, რახან ასე არ გინდა. ოღონდ
ახლა არ მიღალტო. უნდა გამოხვიდე და ისრო-
ლო. გმირი უნდა დაიღუპოს. ასეთია ცხოვრების კა-
ნონი.

ბასიათ. ცხოვრების კანონი ეშვასაც წაუღა!
სადა თოფი? (აიღებს თოფს) ოხ, ეს თოფი, რაღაც
უფრო დამძიმებულა! (გამოდის სცენაზე).

შენც, აი, ასე, ჩემო უაიომას,
პირზე დაგადებ დუმილის ბოქლომს,
ველარ შევხვდებით აწი გაისაღ,
რატომ დავაგრო ამდენი ოქრო.

(იცვრის თოფს და ტოვებს სცენას)
მაცურებელი. ეს რა, ხახხლია?

— არა, ეს თამაშია!
— იგი მოკლეს.

— არა, ეს ყველაფერი თამაშია.

მასწავლებელი. (კარნახობს ასთანს). მე ვი-
ღუბები, ვიღუბები, ასთან, „მე ვიღუბები“.

ასთან. (ძლივძლივობით).

მე ვხედავ, ვხედავ ჩემს ბედის ვარსკვლავს
როგორ ტირის და როგორ იციანს,
მე გამარჯვების მივყვები ვა-კვლს
და თქვენთვის მომაქვს ქვეყნის შუის წილა.
უფრო თამამად, უფრო ამაყად,
დავიცავს დაცემულს დიმი უხლებდა,
შენსკენ ვისწრაფვი... ნეტავ სადა ხარ?..
მაგრამ მიტყუნეს უკვე მუხლებმა. (ცემა)

მასწავლებელი. ყოჩაღ, ასთან!..

ბასიათ. მოწერის ბუთონი რატომაა აქ?

მასწავლებელი. დასმობი, ასთან!

ბასიათ. მაშ, საიდან მოვიდა სისხლი?

გულისა. ჩუმად, ბასიათ, შენ ხელს გვიშლი!

მასწავლებელი. ადვიტ, ასთან, მაცურებელა
ველის, გესმის, რა ტაშია. ეს უკვე გამარჯვებაა!

ბასიათ. შენ დაიღუპე და შენთან ერთად მეც,
ასთან ახლა ვახვალ სცენაზე და ყველაფერს მოყვებ-
ბი. (მირბის, მაგრამ ეხვევა ფარდაში და ეცემა).
ფარდაში გავიხლართე, ფარდაში. (ასთან ერთხელ კი-
დეც წამოწევს თავს, შემდეგ კი წვეს წყნარად, უძ-
რავად). დარბაზში სიწყნარეა, არავინ ტაშს არ უკ-
რავს. მოულოდნელად წამოდგება ჟანა. აცვია თეთ-
რი ჩოხა-ახალუხი. აღმართავს აფხიარცავს და გაის-
მის სევდის მუსიკა. — „ღაპრილის“ მოტივზე. თან
ნელა მიდის გასასვლელისკენ... შეეჩახება გუფხანაშს.

გუფხანაშ. (წყნარად). უბედურება, უბედუ-
რება, ამას რას ხედავს ჩემი თვალები!

ჟანა. ვინ არის ეს?!

მახარობელი. გუფხანაშია.

ჟანა. უხ, კუდიანი!.. კუდიანი!.. კუდიანი!..

(ეშვება ფარდა)

აფხაზურიდან ზარგმნა ჯანო ჯანელიძემ

მე-19 საუკუნის ბოლოს და მე-20 საუ-
კუნის დასაწყისში თბილისში მუშათა მოძ-
რობა იმდენად გააქტიურდა, რომ არა მარ-
ტო ეკონომიკური პირობების გაუმჯობესე-
ბისა და სამოქალაქო უფლებების მოპოვე-
ბისათვის იბრძოდა, არამედ კულტურული
თვითგაცნობიერებისთვისაც. ამას ადასტუ-
რებს მუშათა სახალხო თეატრის „აეჭვლის
აუდიტორიის“ შექმნა.

„აეჭვლის აუდიტორია“ იყო ყოფილი სა-
ჩაიე, რომელიც სცენისმოყვარე მუშებმა
თავიანთი შრომითა და გარჯით გადააკეთეს
თეატრად. თეატრი გაიხსნა 1893 წლის 23
სექტემბერს ცაგარლის პიესით „რაც გინა-
ხავს, ველარ ნახავ“. მართალია, დარბაზი ძა-
ლიან პატარა იყო, სულ 200 მაცურებელს
იტევდა, პატარა და მოუწყობელი იყო სცე-
ნაც, მაგრამ თეატრი მაინც დიდ საქმეს აკე-
თებდა ქართველ მუშათა გათვითცნობიერე-
ბისათვის. მან დაარსების დღიდანვე მოი-
პოვა პოპულარობა და იქცა მუშათა მოძრა-
ობის ერთ-ერთ აქტიურ ორგანიზაციად,
რადგან მუშათა კლასის იდეური მისწრაფე-
ბების გამომხატველი იყო. რეპერტუარი ძირ-
ითადად თანამედროვე სოციალური შინა-
არისს პიესებისა და კლასიკოსთა საუკეთე-
სო ნაწარმოებებისგან შედგებოდა... მაგრამ
შემდგომ თეატრი ველარ იტევდა მაცურებ-
ელს და დაიწყეს ახალი თეატრის შენობის
ასაგებად ფულის შეგროვება. „სახალხო გა-
ზეთის“ ცნობით 1901 წელს შეგროვდა
12000 მანეთი. ცხადია, ეს იყო ზღვაში წვე-
თი, მაგრამ აქ მათ მხსნელებად მოევიწინე
მრეწველნი — ძმები ზუბალაშვილები. სწო-
რედ ამასთან დაკავშირებით 1901 წელს
„ივერიის“ ფურცლებიდან მისი მკითხველე-
ბი იგებენ, რომ გარდაცვლილი კონსტანტინე
ზუბალაშვილის შვილებმა დიდი შესაწირი
გაიღეს სახალხო სახლის მშენებლობისთვის.
იმ დღიდან დაიწყო ბჭობა, თუ სად აეგოთ
სახალხო სახლი. ამ საკითხს ვაზეთი „კვა-
ლიც“ გამოეხმაურა. მალე მის ფურცლებზე
შემდეგი წერილიც გამოჩნდა: „ერთი ხანია
რუსულ გაზეთებში კამათია თუ სად უნდა
აშენდეს სახალხო სახლი. იგი ხომ დბალი
ფენებისთვისაა განკუთვნილი, ამისათვის ის-
ეთ ალაგს უნდა აშენდეს, სადაც მუშა კაცს
ადვილად შეეძლება მისვლა და დროს გატა-